

UKRAINE

Розвиток і
захист інтелектуальної
власності в Україні



Про ICC (International Chamber of Commerce — Міжнародна торгова палата)

Діяльність ICC спрямована на розвиток ефективних систем охорони інтелектуальної власності, які передбачають сприяння розвитку міжнародної торгівлі, залучення інвестицій у творчу діяльність та інновації і забезпечують сталий економічний розвиток. ICC переконана в тому, що охорона інтелектуальної власності стимулює інноваційну діяльність і розвиток галузей, в основі яких лежать знання, а також активізує міжнародну торгівлю і створює сприятливий клімат для прямих іноземних інвестицій і науково-технічного обміну.

BASCAP

Business Action to Stop Counterfeiting and Piracy

Про BASCAP

Підробки і піратство набули характеру всесвітньої епідемії, завдаючи значних збитків компаніям і світовій економіці, ставлячи під загрозу інвестиції у творчу та інноваційну діяльність, підриваючи репутацію добре відомих брендів і створюючи небезпеку для здоров'я і безпеки споживачів. У відповідь на це ICC започаткувала ініціативу BASCAP (Бізнес-ініціатива Міжнародної торгової палати щодо зупинення підробок і піратства) з метою об'єднання і мобілізації підприємств із різних галузей, секторів і країн для боротьби з підробками і піратством, зміцнення голосу бізнесу і донесення його позиції до урядів, громадськості і засобів масової інформації, а також щоб збільшити поінформованість і розуміння суспільства щодо підробок і піратства та пов'язаних з ними негативних наслідків для економіки і населення. Дізнайтесь більше про BASCAP на сайті www.iccwbo.org/bascap

Про ICC Ukraine (Національний комітет Міжнародної торгової палати)

Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати (ICC Ukraine) — перший національний комітет на території країн СНД у 1998 році отримав офіційні повноваження і сьогодні об'єднує національні підприємства та компанії нерезиденти, які представляють великий та середній бізнес. ICC Ukraine — неприбуткова, некомерційна організація.

ICC Ukraine організував бізнес-форуми у 67 країнах світу; має статус Investor in People організації; брав участь у 8 Конгресах WCF та 5 конгресах ICC; має ділові контакти з Комітетами у 93 країнах світу; проводить понад 7 міжнародних бізнес заходів щорічно; має представництва у 25 регіонах України; пропонує 18 продуктів для сприяння розвитку бізнесу; створив 15 Комісій з актуальних напрямків діяльності; має 21 компетентного працівника у команді та 15 статусних віце-президентів, експертів з різних секторів економіки.

Подяка	2
Короткий огляд змісту:.....	3
Значення інтелектуальної власності для економічного зростання і розвитку України.....	3
Сфери економіки, найбільш вразливі до впливу підробок і піратства.....	4
Час діяти	4
Рекомендації	5
Огляд запропонованих рекомендацій.....	5
1. Значення інтелектуальної власності для економічного зростання і розвитку України	6
Позитивна роль інтелектуальної власності для розвитку економіки.....	6
Інтелектуальна власність приваблює прямі іноземні інвестиції	6
Інтелектуальна власність сприяє інноваційній діяльності.....	7
Інтелектуальна власність сприяє науково-дослідній і дослідно-конструкторській роботі (НДДКР) та переданню технологій	7
Інтелектуальна власність допомагає компаніям монетизувати свої винаходи і забезпечити зростання.....	8
Захист інтелектуальної власності допомагає малим і середнім підприємствам.....	9
Інтелектуальна власність приносить користь споживачам і суспільству в цілому.....	9
2. Підробки і піратство в Україні.....	11
Українська проблема — огляд ситуації з підробками і піратством	11
Провідні галузі є особливо вразливими.....	12
Піратство у сфері програмного забезпечення	12
Цифрове/інтернет-піратство	13
Підроблені агрохімікати.....	14
Підроблені лікарські засоби.....	15
Підроблені споживчі товари.....	16
3. Для України настав час для вдосконалення режиму охорони інтелектуальної власності.....	17
4. Рекомендації щодо подальших дій.....	19
Вступ	19
Огляд.....	19
Законодавчі рекомендації	20
1. Усунення недоліків у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві стосовно захисту прав інтелектуальної власності	20
2. Удосконалення заходів по боротьбі з порушеннями в мережі Інтернет	23
3. Усунення недоліків у сфері процедур цивільного правозастосування.....	24
4. Усунення правових недоліків у режимі охорони прав інтелектуальної власності	25
5. Удосконалення адміністративних процедур правозастосування	27
6. Удосконалення митних процедур правозастосування	28
Політичні рекомендації	30
1. Поліпшення координації між виконавчими органами, зокрема, міліцією, судовими та митними органами, у сфері боротьби з підробками і піратством	30
2. Встановлення ефективного діалогу і співпраці між українськими органами влади, власниками прав інтелектуальної власності та іншими зацікавленими сторонами	32
3. Розширення масштабів заходів з підвищення адміністративної та технічної компетентності у справах інтелектуальної власності	33
4. Підвищення рівня обізнаності громадськості та політиків стосовно підробок та піратства і пов'язаної з ними економічної та соціальної шкоди	34
Висновок	35
Примітки	36

«Розвиток і захист інтелектуальної власності в Україні» — це звіт 2014 року, підготовлений BASCAP (Бізнес-ініціативою Міжнародної торгової палати щодо зупинення підробок і піратства) та ICC Ukraine (Національним комітетом Міжнародної торгової палати). ICC/BASCAP об'єднує і мобілізує підприємства з різних секторів економіки. BASCAP має на меті схилити органи влади до вжиття більш активних заходів та до виділення ресурсів з метою посилення охорони прав інтелектуальної власності, а також прагне призвести до культурних змін, наслідком яких стане повага до охорони прав інтелектуальної власності та їх належний захист. ICC Ukraine є головним об'єднанням, яке озвучує позицію міжнародного бізнесу в Україні щодо широкого спектру актуальних питань ведення бізнесу або можливостей будувати бізнес в Україні.

У звіті висвітлене значення інтелектуальної власності й надані змістовні політичні та законодавчі рекомендації, спрямовані на сприяння розвитку і посилення захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Для розробки рекомендацій у звіті використані напрацювання компаній — членів BASCAP, багато з яких працюють в Україні.

Звіт також містить напрацювання Управління Інтерполу з правових питань, яке підготувало огляд українського кримінального законодавства щодо захисту прав ІВ та надало пропозиції компетентним органам України щодо внесення змін для покращення кримінального законодавства країни в контексті охорони ІВ, включаючи ратифікацію та застосування низки міжнародних угод, що прямо або опосередковано стосуються захисту прав ІВ. Управління Інтерполу з правових питань підтримує держави, які докладають зусиль для ефективного законодавчого реагування на незаконну торгівлю та контрафакцію. Крім тренінгів для службовців, які працюють у сфері кримінального судочинства (правоохоронні органи, прокурори, судді тощо), що проводяться з метою покращення розуміння ними проблеми і здійснення ефективного кримінального переслідування, Інтерпол також пропонує законодавчі ініціативи. Більш детальна інформація доступна за посиланням: <http://www.interpol.int/Crime-areas/Trafficking-in-illicit-goods-and-counterfeiting/Legal-assistance>, крім того, існує контактна адреса електронної пошти: OLA-TIGC@interpol.int.

Для розробки законодавчих рекомендацій у звіті також використано інформацію та коментарі, надані ICC Ukraine та Українським альянсом по боротьбі з підробками та піратством (УАПП). Крім того, Міжнародна асоціація товарних знаків (INTA) також зробила внесок у розробку політичних та законодавчих рекомендацій цього звіту.

Наведений у звіті аналіз, включаючи аналіз Інтерполом кримінального законодавства України, є попереднім і не може вважатись вичерпним. Він був здійснений на підставі загальнодоступної інформації і не претендує на те, щоб замінити більш глибоке дослідження, яке може бути результатом прямого діалогу з компетентними органами України.

ICC/BASCAP і ICC Ukraine сподіваються, що рекомендації цього звіту допоможуть державним органам України у здійсненні політичних та законодавчих реформ, необхідних для зміцнення режиму охорони прав інтелектуальної власності, і стануть корисним доповненням до діалогів при завершенні роботи над Національною стратегією розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2018 року. Всеосяжна національна стратегія охорони прав інтелектуальної власності, яка міститиме значну кількість політичних та законодавчих реформ на кшталт наведених у цьому звіті, продемонструє, що Україна серйозно налаштована сприяти ініціативам зростання інновацій та розвитку технологій, які можуть бути забезпечені за умови надійного захисту прав інтелектуальної власності.

Короткий огляд змісту:

Для продовження зростання, підтримки конкурентоздатності та виведення продуктів і послуг на ринок компанії все більше інвестують у творчі ініціативи, інновації та інші види інтелектуальних активів, які зазвичай відомі як інтелектуальна власність або «ІВ».

Уряди країн все частіше визнають провідну роль, яку відіграє ІВ у стимулюванні інновацій, розвитку економіки і ринку праці, й інвестують у спроможність своїх країн створювати такі інновації. Зросли інвестиції урядів в університетські дослідження, центри розвитку, а також державні та приватні науково-дослідницькі проекти. Крім того, уряди надають більш якісні послуги, щоб допомогти компаніям у розвитку та комерціалізації торговельних марок, авторських прав і патентів.

Разом з тим, за останній час багато урядів почали розвивати ініціативи для вдосконалення охорони прав ІВ, оскільки нематеріальний характер інтелектуальної власності робить її уразливою до незаконного привласнення та інших порушень прав. Глобальне поширення підробок і піратства знижує прибутковість господарської діяльності та зменшує кількість робочих місць, пригнічує розвиток інновацій, міжнародної торгівлі й інвестування. У відповідь на це уряди запровадили нові й більш суворі закони, які включають положення міжнародних договорів, посилили правоохоронну діяльність та інвестували у захист прав ІВ шляхом проведення тренінгів, удосконалення судових систем і митного контролю.

Ці заходи відображають розуміння значення інтелектуальної власності, її зв'язку з переданням технологій та прямими іноземними інвестиціями, а також того, як ІВ зміцнює діяльність малих та середніх підприємств. Захист інтелектуальної власності та прав ІВ сприяє тому, що споживачі мають доступ до безперервної появи інноваційних, оригінальних та безпечних товарів і послуг.

Можливо, найважливішим аспектом є визнання урядами того, що надійний захист ІВ тісно пов'язаний із державною політикою щодо залучення інвестицій та інновацій у сферу ІВ. У цьому сенсі зусилля, спрямовані на посилення режиму захисту ІВ, слід сприймати не як витрати, а швидше як інвестиції, що приносять реальні дивіденди для розвитку економіки й суспільства.

Україна зараз перебуває на вирішальному етапі у своєму переході до повноцінно розвиненої економіки, і значення інтелектуальної власності для реалізації її амбіційних планів щодо інноваційної діяльності, розвитку економіки та збільшення надходжень прямих іноземних інвестицій напряду пов'язане з її здатністю зробити охорону інтелектуальної власності пріоритетним завданням держави і створити умови, за яких створення нових об'єктів інтелектуальної власності користується повагою і сприянням, а також існує належних захист уже існуючих прав інтелектуальної власності.

Значення інтелектуальної власності для економічного зростання і розвитку України

Розділ 1 висвітлює значення ІВ та причини того, чому вона є важливою для економічного зростання і розвитку України.

- Захист ІВ позитивно впливає на економіку стосовно ВВП, створення робочих місць, податкових надходжень, розвитку і конкурентоздатності компаній. Наприклад, галузі, пов'язані з авторським правом, забезпечують робочими місцями близько 400 000 осіб, і це перевищує внесок у працевлаштування багатьох інших важливих галузей.
- ІВ сприяє надходженню прямих іноземних інвестицій та переданню технологій. Враховуючи те, що сфера технологій і послуг швидко наздоганяє галузь виробництва, виступаючи рушієм надходження прямих іноземних інвестицій, для повної реалізації країною свого потенціалу прямих іноземних інвестицій Україні потрібно буде забезпечити надійну законодавчу базу у сфері ІВ та ефективний захист прав ІВ.
- ІВ сприяє інноваційній діяльності, збільшує фінансування науково-дослідницьких проектів і допомагає підприємствам отримати більшу вигоду від інновацій. Для країн з перехідною економікою, таких як Україна, реальне економічне зростання залежатиме від їхньої здатності

створити середовище, яке стимулює і підтримує інновації, а надійний режим охорони ІВ матиме вирішальне значення для досягнення цілей щодо підтримки інноваційних підприємств та збільшення попиту на інновації у всіх галузях економіки.

- ІВ сприяє культурному самовираженню і різноманіттю, поширенню нових технологій та розвитку. Наприклад, Організацією з економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) було встановлено, що посилення охорони авторських прав, основної і найважливішої форми охорони прав інтелектуальної власності, у розвинених країнах на 1 % корелює приблизно з 3,3 % зростання обсягів вітчизняної науково-дослідної і дослідно-конструкторської діяльності. Таке ж посилення охорони прав на торговельні марки і патентної охорони — двох інших важливих складових ефективного режиму охорони прав інтелектуальної власності — корелює зі зростанням вітчизняних показників НДДКР, відповідно, на 1,4 % і майже 1 %.
- ІВ допомагає компаніям монетизувати свої винаходи і забезпечити зростання. Володіння правами ІВ допомагає компанії переконати інвесторів у тому, що їм варто вкладати кошти в цю компанію. Використання ІВ у сприянні інвестуванню важливе не лише для давно працюючих фірм, які й так залежать від патентів, торговельних марок і авторських прав, щоб охороняти свої інновації, репутацію і вартість, але й має важливе значення для нових компаній, котрі прагнуть забезпечити собі надійне надходження інвестицій та інновацій.
- Захист ІВ допомагає малим і середнім підприємствам, і такі підприємства відіграють важливу роль в економіці України. Малі та середні підприємства забезпечують, відповідно, 34,5% і 26% від загальної кількості робочих місць в Україні. Середні підприємства забезпечують 37,8 % від загального обсягу проданих товарів (послуг), тоді як частка малих підприємств складає 16,6 %.
- ІВ приносить користь споживачам і суспільству в цілому, забезпечуючи споживачів інноваційною продукцією і послугами майже в кожній сфері життя — починаючи від екологічно чистої енергетики і закінчуючи сферою охорони здоров'я, — таким чином, вона допомагає захистити споживачів від неякісних та небезпечних підробок.

Сфери економіки, найбільш вразливі до впливу підробок і піратства

У Розділі 2 викладений аналіз проблеми підробок і піратства в Україні. У ньому наведені отримані з різних джерел докази поширеності і величини проблеми підробок і піратства, з якими стикається економіка України.

Підробки і піратство складають дуже велику частку «тіньової економіки». За деякими даними, в 2008 році збитки економіки України від підробок сягали близько \$ 710 млн., тоді як сукупні збитки від піратської музики, кінофільмів та програмного забезпечення склали \$ 720 млн. Це означає, що підробки і піратство разом складають 33 % від загального обсягу «чорного ринку» України. Більшість підроблених товарів на ринку України не виробляються всередині країни, а імпортуються ззовні.

Час діяти

У Розділі 3 йдеться про те, що для України настав час для подальшого вдосконалення існуючої системи охорони прав ІВ у співпраці з визнаними міжнародними фахівцями та торговельними партнерами, які готові надати Україні допомогу у проведенні необхідних політичних і правових реформ.

Нещодавно українським урядом було розпочато роботу над розробкою Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності на період до 2018 року. Це чіткий сигнал, який свідчить про те, що Україна має твердий намір посилювати свій режим охорони інтелектуальної власності та відігравати провідну роль у вдосконаленні системи охорони інтелектуальної власності та боротьбі з підробками і піратством.

Робота над запровадженням нової національної стратегії має надзвичайно великий потенціал для забезпечення виконання Україною своїх зобов'язань згідно з Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), які виникли після приєднання України до СОТ у 2008 році. Досягнення прогресу у цьому напрямку матиме користь для поточного діалогу України з урядами ЄС та США.

Новообраний Президент України Петро Порошенко заявив, що європейська інтеграція є одним з його першочергових завдань, і це означає можливість включення питань охорони і захисту інтелектуальної власності до порядку денного усіх відповідних заходів.

Рекомендації

Для того, щоб забезпечити створення надійної системи охорони і захисту ІВ, яка уможливить отримання і збереження значних переваг, що чекають на Україну у майбутньому, в Розділі 4 запропонований комплекс рекомендацій, котрі мають допомогти Україні у вирішенні конкретних проблем, які ще існують. Цей комплекс рекомендацій включає широке коло стратегій і заходів та охоплює правові реформи, програмні заходи, технічну допомогу й підвищення компетентності, канали міжнародної співпраці та інструменти для підвищення ефективності правозастосовних заходів. Невід'ємною вимогою на шляху досягнення цієї мети є ефективне і невідкладне виконання цих конкретних рекомендацій. У зв'язку з цим першорядне значення має створення в системі ІВ нового органу, якому було б доручено забезпечити реалізацію згаданих рекомендацій.

Огляд запропонованих рекомендацій

Законодавчі рекомендації

- Усунення недоліків у кримінальному законодавстві, пов'язаному з охороною прав ІВ, та процедурах щодо його застосування
- Удосконалення заходів по боротьбі з порушеннями в мережі Інтернет
- Усунення недоліків у сфері процедур цивільного правозастосування
- Усунення правових недоліків у режимі охорони ІВ
- Вдосконалення адміністративних процедур правозастосування
- Вдосконалення митних процедур правозастосування

Політичні рекомендації

- Поліпшення координації між виконавчими органами, зокрема, міліцією, судовими та митними органами, у сфері боротьби з підробками і піратством
- Встановлення ефективного діалогу і співпраці між українськими органами влади, власниками прав ІВ та іншими зацікавленими сторонами
- Розширення масштабів заходів з підвищення адміністративної та технічної компетентності у справах ІВ
- Підвищення рівня обізнаності громадськості й політиків стосовно підробок та піратства і пов'язаної з ними економічної та соціальної шкоди

1. Значення інтелектуальної власності для економічного зростання і розвитку України

Вже доведено, що творча та інноваційна діяльність є рушіями економічного зростання і конкурентоздатності. Результати досліджень показали, що економічне зростання тісно пов'язане з тим, наскільки економіка заохочує, стимулює і створює сприятливі умови для творчості та інновацій. Вирішальним чинником збільшення користі від творчої та інноваційної діяльності є чітка правова і регуляторна система, яка передбачає визнання важливої ролі ІВ, набуття, охорону і захист майнових прав авторів, винахідників, новаторів.

Ефективність режиму охорони прав ІВ у певній країні є вирішальним елементом, що дозволяє новаторам і винахідникам розкрити свій потенціал і дає їм змогу перетворити свої ідеї у високоякісні товари та послуги, які забезпечать створення нових робочих місць і стимулюватимуть економічне зростання. Значення охорони цих інтелектуальних активів у контексті досягнення країнами своїх цілей економічного розвитку постійно зростає.

Позитивна роль інтелектуальної власності для розвитку економіки

З'являється все більше доказів, які підтверджують, що зміцнення прав ІВ є важливим фактором економічного розвитку країни, передання технологій, зростання цінності інновацій. Права ІВ приваблюють прямі іноземні інвестиції (FDI) і сприяють науково-дослідницькій діяльності та переданню технологій у країнах, що розвиваються. Права ІВ — це також важлива складова діяльності багатьох підприємств, яка забезпечує зростання додаткової вартості роботи та розвитку зовнішньої торгівлі.¹

Широкий спектр досліджень в галузі економіки, проведених неурядовими, урядовими організаціями та бізнесом, підтверджує, що ті галузі, які спираються на охорону ІВ, роблять важливий внесок в економіку країн. Наприклад, нещодавнє дослідження, проведене Всесвітньою організацією охорони інтелектуальної власності (ВОІВ), показує, що галузі, які залежать від охорони авторських прав, забезпечують 2,85 % ВВП України. Хоча ця частка може здаватись незначною, порівняно з часткою основних галузей, таких як обробна промисловість (14,53 %), торгівля (12,69 %) та транспортні послуги і пов'язані з ними види діяльності (10,75 %), вона все одно є вагомою, оскільки є близькою до частки інших важливих галузей, таких як електроенергетика, газифікація та водопостачання (3,44 %), охорона здоров'я та соціальна допомога (3,14 %), будівництво (3,71 %).

Існують також й інші показники, які свідчать про роль пов'язаних з авторським правом галузей промисловості для економіки України. В Україні галузі, пов'язані з авторським правом, забезпечують робочими місцями близько 400 000 осіб, і це перевищує внесок у працевлаштування багатьох інших важливих галузей. Внесок пов'язаних з авторським правом галузей економіки у валове виробництво в 2005 році складав 3,47 %, що суттєво більше за внесок освіти (2,8 %) та соціальної/медичної допомоги (2,18 %). Внесок пов'язаних з авторським правом галузей економіки до валової доданої вартості у 2005 році складав 3,32 %.²

Інтелектуальна власність приваблює прямі іноземні інвестиції

Прямі іноземні інвестиції мають важливе значення, оскільки вони сприяють економічному розвитку шляхом передання технологій та управлінських навичок і завдяки створенню можливостей для працевлаштування. За даними «Звіту про стан світових інвестицій за 2012 рік» Конференції ООН, присвяченої торгівлі і розвитку (UNCTAD), Україна належить до країн з перехідною економікою, з надходженням прямих іноземних інвестицій у розмірі понад \$ 5 млрд. та відтоком у менш ніж \$ 0,5 млрд. Найбільшими інвесторами в Україну за останні декілька років були США (12 %), Німеччина (12 %), Росія (10 %) та Франція (8 %). У 2010 році найбільші інвестори були з Європейського Союзу (54 %) та Росії (15,6 %).⁴

За даними звіту компанії «Ernst and Young» про прямі іноземні інвестиції в Україну, незважаючи на помітне збільшення інвестицій у ринки, що розвиваються, чимало інвесторів у 2011 році продовжували вважати країни Центральної та Східної Європи (зокрема, й Україну) третім за привабливістю регіоном для інвестиційних проєктів. З 2006 по 2010 рік Україна займала 10 місце серед країн центрально- і східноєвропейського регіону за кількістю інвестиційних проєктів та показником створених робочих місць.⁵

За останні декілька років найбільш привабливим для інвесторів був український фінансовий сектор, на який припадає 13 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, разом з тим, зростає привабливість інших секторів, що розвиваються, зокрема логістики (10 % загальних проектів із залученням прямих іноземних інвестицій в Україні) та виробництва харчових продуктів (9 %). До інших секторів, які є об'єктом уваги щодо їх потенціалу розвитку, належать ділові послуги та програмне забезпечення, на які припадає, відповідно, 6 % та 13 % від загальної кількості інвестиційних проектів у 2010 році. Останній сектор є особливо вразливим до крадіжок у сфері ІВ і отримав би значну користь від надійного режиму охорони прав ІВ.

З метою покращення макроекономічної стабільності, уряд України у 2010 році ініціював всебічну програму реформ, яка включала спрощення податкового законодавства, приватизацію енергетичного сектору та дерегуляцію.⁶

Ефективність режиму охорони ІВ країни належить до чинників, які впливають на рішення компаній щодо передання технологій чи інвестування у країну. Наприклад, експерти ОЕСР встановили, що посилення охорони авторських прав в країні на 1 % сприяє зростанню прямих іноземних інвестицій на 6,8 %, а таке ж посилення охорони прав на торговельні марки і патентних прав корелює з приростом прямих іноземних інвестицій, відповідно, на 6,8 % і 2,8 %.⁷

Інтелектуальна власність сприяє інноваційній діяльності

Інновації — це важлива складова сталого економічного розвитку, зростання та покращення ситуації на ринку праці. Дослідження показали, що частка ролі інноваційної діяльності у зростанні продуктивності складає 80 % у країнах з високим рівнем доходів. Незважаючи на невелику кількість інформації про інновації та їх економічний вплив у країнах з низьким або середнім рівнем доходів, наявні докази свідчать про те, що у таких країнах компанії, діяльність яких пов'язана з інноваціями, є також більш продуктивними, ніж підприємства-аналоги, які займаються неінноваційною діяльністю.⁸

Стосовно країн з перехідною економікою реальний економічний розвиток залежатиме від їхньої здатності створити середовище, яке стимулює і підтримує інновації. На думку експертів, продуктивність України стримують такі чинники, як політична нестабільність, обмежений доступ до фінансування, корупція, бюрократія та відносно слабкий рівень практики передання технологій. Також відмічають слабкий зв'язок між науково-дослідницькою діяльністю та виробництвом. Інноваційна сфера залишається проблемною в країні, оскільки, згідно з показниками 2008 року, лише 13 % промислових підприємств характеризувались використанням інновацій у своїй виробничій діяльності.⁹

Разом з тим, сферу використання інновацій не потрібно обмежувати технологічними підприємствами, хоча вони й досі відіграють провідну роль для міжнародної конкурентоздатності. Стале економічне зростання потребує інноваційного характеру діяльності в усіх сферах, зокрема послугах, що спираються на знання, послугах з організації бізнесу, маркетингу тощо. Особливістю згаданого ринку є постійні взаємодопомога і співпраця між великими, середніми і малими компаніями. Крім цього, фірми все більше співпрацюють з науковими колами, університетами, науково-дослідними інститутами та іншими зовнішніми суб'єктами, які «створюють» знання. Таке державно-приватне партнерство налагоджується з метою сприяння технологічному розвитку.¹⁰

Інтелектуальна власність сприяє науково-дослідній і дослідно-конструкторській роботі (НДДКР) та переданню технологій

Права ІВ сприяють культурному самовираженню і різноманіттю, сприяють поширенню нових технологій та розвитку. Наприклад, ОЕСР було встановлено, що посилення охорони авторського права, основної і найважливішої форми охорони прав ІВ, у розвинених країнах на 1 % корелює приблизно з 3,3 % зростання вітчизняних НДДКР. Таке ж посилення охорони прав на торговельні марки і патентних прав — двох інших важливих складових ефективного режиму охорони прав ІВ — корелює зі зростанням вітчизняних показників НДДКР, відповідно, на 1,4 % і майже 1 %.¹¹

У 2009 році загальноукраїнська галузь НДДКР була представлена на 55 % приватним сектором (бізнес-сектор НДДКР), тоді як решту складали НДДКР урядових установ та вищих навчальних закладів.¹²

За даними звіту, підготовленого Інструментом європейської політики сусідства, потенціал України у сфері НДДКР не використовується максимально у тому, що стосується комерціалізації результатів

досліджень шляхом їх використання у виробництві. Звіт показує, що українські компанії віддають перевагу придбанню технологій за кордоном, аніж розробці технологічних рішень, користуючись ресурсами державних науково-дослідних інститутів та університетів. Також спостерігається низький рівень спілкування та оперативної взаємодії між науковими колами і діловою спільнотою.¹³

Належна охорона прав ІВ часто є передумовою того, щоб іноземні інвестори розкривали технології ліцензіатам з країн, що розвиваються, особливо у сферах, в яких технології дуже легко скопіювати, таких як програмне забезпечення і фармацевтика, а відтак, вона може збільшити шанси на приваблення інвестицій у статутний капітал або інвестицій без володіння акціями (наприклад, ліцензування). ІВ може також бути засобом заохочення місцевих компаній до проведення незалежних досліджень, оскільки компанії більш схильні вкладати ресурси у НДДКР та технологічне вдосконалення, якщо їхні інновації охороняються. Окрім цього, ефективна охорона ІВ також приваблює венчурні інвестиції, пов'язані з НДДКР і комерціалізацією інноваційних товарів і послуг.¹⁴

Дохід фірм може значно зрости завдяки інноваціям, які охороняються правом ІВ. У середньому, «патентна надбавка», пов'язана із запатентованими винаходами, порівняно з незапатентованими, складає від 180 % до 240 %, залежно від галузі економіки. Іншими словами, патенти в середньому подвоюють вартість винаходу. Чим вища цінність патенту, тим більше НДДКР із цим пов'язано. Збільшення «патентної надбавки» на 10 % призводить до 6 % зростання витрат на ведення бізнесу і НДДКР.¹⁵ Відтак, володіння правами ІВ стало ще важливішим у контексті стратегій діяльності інноваційних фірм. Попит на патенти зріс з 800 000 заявок, поданих в усьому світі на початку 80-х років ХХ століття, до близько 2 мільйонів, поданих у 2010 році (1,98 млн.).¹⁶

Інтелектуальна власність допомагає компаніям монетизувати свої винаходи і забезпечити зростання

Компанії використовують права ІВ для сприяння розвитку, створення вартості, ведення торгівлі та отримання прибутку від своїх творів і винаходів. Володіння правами ІВ допомагає компанії переконати інвесторів у тому, що їм варто вкладати кошти в цю компанію. Використання ІВ у сприянні розвитку важливе не лише для давно працюючих фірм, які й так залежать від патентів, торговельних марок і авторських прав, щоб охороняти свої інновації, репутацію і вартість. Фірми також використовують свою ІВ для проникнення на нові та прибуткові ринки, розробки товарів, послуг та методів роботи, а також для співпраці з іншими суб'єктами шляхом ліцензування або встановлення стратегічних об'єднань.¹⁷

Український сектор програмного забезпечення швидко розвивається і його роль в економіці зростає. Це одна з небагатьох сфер, яка не зазнала наслідків кризи, що виникла в результаті розпаду Радянського Союзу. За даними звіту, підготовленого компанією «Munk, Andersen & Feilberg», ця підгалузь економіки щороку зростає на 30-40 % і Україна виходить на світову арену як країна, в якій з низькими затратами створюється високоякісне програмне забезпечення і розвивається офшорне програмування. Українські програмісти конкурують з найкращими представниками галузі у світі і на сьогодні вони мають усі необхідні сучасні технічні навички. Проте цей важливий сектор є вразливим до різноманітних злочинів у сфері ІВ. Тому охорона прав ІВ є ключовою для українського сектору розробки програмного забезпечення.¹⁸

У цьому контексті слід згадати й про українську музичну індустрію. У 2004 році Україна перемогла у конкурсі «Євробачення» і відтоді жодного разу не пропустила фіналу. Проте, незважаючи на давні музичні традиції країни і достатню кількість музикантів високого рівня, ця галузь потерпає від недостатнього рівня інвестицій, з огляду на тривалу відсутність належної охорони і захисту авторських прав.

Компанії, які використовують ІВ, як правило, є більш успішними, ніж ті, які її не використовують. Торговельні марки та інші нематеріальні активи компанії можуть істотно підвищити її вартість на ринку. Вартість інноваційної компанії на ринку або при її поглинанні полягає не лише в її фізичних активах — готівкових коштах, цінних паперах, заводах, майні, обладнанні, сировині або готовій продукції, — а також і в «нематеріальних активах», таких як вартість ІВ фірми, включно з її брендами. Ці нематеріальні активи можуть складати набагато більшу частку ринкової вартості інноваційної компанії, ніж її фізичні активи.¹⁹

Захист інтелектуальної власності допомагає малим і середнім підприємствам

Малі та середні підприємства відіграють важливу роль у розвитку інноваційної і творчої діяльності. Традиційна теорія економіки та емпіричні дослідження продемонстрували, що основним джерелом інновацій є великі компанії, оскільки вони мають можливість виділяти на потреби НДДКР більше коштів, ніж малі компанії, вони більш спроможні йти на ризик, пов'язаний з інноваційною діяльністю, отримують більшу економію на масштабах, а відтак — нижчу додаткову собівартість.²⁰ Проте існує чимало доказів того, що малі й середні підприємства, зокрема молоді компанії, значним чином і все більшою мірою сприяють розвитку інноваційної системи шляхом впровадження нової продукції і адаптування існуючих товарів до потреб споживачів.²¹

Зокрема, використання прав ІВ може давати малим та середнім підприємствам ряд переваг.²² Ті малі й середні підприємства, які використовують права ІВ, мають кращі показники зростання, доходу і працевлаштування, ніж ті, які їх не використовують.²³ Наприклад, малі і середні підприємства Євросоюзу, що працюють у сфері інформаційних і комунікаційних технологій та використовують права ІВ, мали на 10 % вищі показники товарообігу, частки ринку та зайнятості, ніж ті, які не використовували права ІВ.²⁴

Вважається, що малі і середні підприємства є потенційно більш інноваційними через відсутність укоріненої бюрократії, мають більш конкурентні ринки, а також сильніші спонукальні мотиви (наприклад, мотив особистої винагороди). Водночас, як великі, так і малі компанії повинні впроваджувати важливі інновації для того, щоб робити внесок у розвиток сучасної економіки. Система, яка характеризується недостатньою різноманітністю, ризикує втратити гнучкість і здатність швидко адаптуватись до змін.²⁵

В Україні малі й середні підприємства забезпечують, відповідно, 34,5 % і 26 % від загальної кількості робочих місць. Середні підприємства забезпечують 37,8 % від загального обсягу проданих товарів (послуг), тоді як частка малих підприємств складає 16,6 %.²⁶

В Україні підприємництво розвивається в умовах перехідної економіки і в своєму розвитку відчуває труднощі у вигляді недоліків у законодавстві та неефективності ринкового регулювання. Міжнародна фінансова корпорація, аналізуючи українське ділове середовище, виявила такі проблемні ділянки, що перешкоджають розвитку малих і середніх підприємств: фінансування, оподаткування, перевірки, отримання дозволів, реєстрація, ліцензування та стандарти сертифікації.²⁷

Потрібно зміцнити інноваційну систему та інноваційну інфраструктуру країни (наприклад, бізнес-інкубатори, центри передання технологій) на користь малих та середніх інноваційних підприємств. Хоча українське законодавство у сфері ІВ і переживає етап гармонізації з відповідним законодавством ЄС, потрібно приділити більше уваги належному застосуванню законодавчих норм.

Інтелектуальна власність приносить користь споживачам і суспільству в цілому

Права ІВ сприяють підтриманню неперервного потоку створення інноваційних конкурентоздатних товарів і послуг, які приносять користь споживачам. Вони сприяють зміцненню довіри споживачів, а також більш ефективному захисту від підробок та піратських товарів. Права ІВ допомагають розв'язати багато важливих проблем суспільства, починаючи з виробництва екологічно чистої енергії і закінчуючи проблемами охорони здоров'я і справжньої «цифрової економіки».

Авторські права забезпечують основу для безперервного потоку нової музики і фільмів, постійного вдосконалення діяльності підприємств, ігор, програмного забезпечення, книг, журналів, газет та інших друкованих матеріалів, фотографії та багатьох інших пов'язаних з ними видів діяльності. Проте високий рівень піратства, неналежна законодавча база для розв'язання проблем боротьби з інтернет-піратством, неналежні процедури захисту прав та неефективна державна політика щодо організації колективного управління правами, тривале сум'яття на ринку і недостатньо активна видача ліцензій (без ліцензій лишилися навіть деякі державні мовники) обмежують творчі галузі в реалізації ними свого повного потенціалу і, як наслідок, це призводить до недостатнього інвестування у виробництво професійного творчого контенту України.

Патенти стимулюють розробку багатьох різноманітних товарів і послуг, потрібних суспільству для задоволення потреб охорони здоров'я, енергозабезпечення, комунікацій, транспорту і багатьох інших суспільних і господарських потреб. Торговельні марки сприяють розробці товарів і послуг, які споживачі бажать отримати і від яких залежать — від одягу і комп'ютерів до продуктів харчування і взуття, освітніх і розважальних продуктів, послуг, наукових товарів і навіть спортивної діяльності.

Споживачі отримують користь від ІВ не лише завдяки безперервній появі інноваційних товарів і винаходів, але й завдяки правам, які гарантують ідентичність відомих товарів і послуг. Торговельні марки виконують функцію орієнтирів якості і перешкоджають тому, щоб одні компанії видавали свою продукцію за продукцію інших виробників.²⁸ Авторське право забезпечує можливість законного існування певних послуг, наприклад послуг потокової передачі даних, але лише у разі його ефективного захисту. У багатьох країнах були запуснені такі сервіси як Spotify та Deezer, проте, їм складно закріпитись в Україні, з огляду на нормативно-правову базу, яка сприяє радше комерційній діяльності піратів, аніж дистриб'юторів, які поважають авторські права.

Запровадження і розвиток належної системи охорони прав ІВ може також мати важливе значення для здоров'я і безпеки споживачів та захисту їхніх прав. Підроблені товари, зокрема лікарські засоби, запасні частини автомобілів та літаків, електричні компоненти, іграшки, продукти харчування, напої та багато інших видів товарів можуть бути небезпечними і завдати шкоди чи спричинити смерть довірливих споживачів. Ці товари можуть містити неефективні або небезпечні інгредієнти і не давати жодної гарантії безпеки чи ефективності.

Тому наявність ефективних правил охорони прав ІВ та жорстке застосування вимог законодавства і нормативних актів є важливим для захисту здоров'я споживачів, адже при цьому забезпечується виготовлення оригінальних товарів і їх відповідність устанавленим вимогам безпеки.

2. Підробки і піратство в Україні

Підробки і піратство залишаються проблемою української економіки, оскільки вони знижують частку законної продукції в країні і сприяють розвитку «тіньової економіки», яка позбавляє уряд доходів для надання державних послуг, порушує структуру тисяч легальних робочих місць, підриває інвестиційний клімат, створює можливості для «відмивання» коштів, спричиняє підвищення витрат на правовий захист, наражає споживачів на небезпеку, пов'язану зі споживанням небезпечних і неефективних товарів. Загалом, крадіжки у сфері ІВ можуть мати серйозні негативні наслідки для економічного зростання країни, здоров'я та безпеки громадян, громадського порядку і безпеки. Підробки і піратство також сприяють отриманню значних прибутків організованими злочинними групами і спотворюють внутрішній ринок шляхом заохочення підприємств до незаконних видів діяльності.²⁹

Оскільки підробки і піратство перебувають за межею закону, встановлення точних масштабів цієї діяльності є надскладним завданням. Нелегальні підприємства не надають жодних звітів про свою діяльність урядовим установам і тому кількісні показники діяльності цих підприємств (таких, наприклад, як сукупні обсяги нелегальних продажів) слід визначати за допомогою непрямих методів.

Разом з тим, у цьому розділі зібрані отримані з різних джерел докази стосовно сфери поширення і масштабів проблеми підробок і піратства, що стоїть перед економікою України. Наш аналіз показує, що хоча українська влада і досягла за останні роки певних зрушень у боротьбі з підробками і піратством, потрібно зробити ще багато для того, щоб привести охорону прав інтелектуальної власності в Україні у відповідність до міжнародних стандартів.

Українська проблема — огляд ситуації з підробками і піратством

Україна доклала певних зусиль для боротьби з порушеннями у сфері ІВ шляхом зміцнення системи правової охорони інтелектуальної власності. Зокрема, є певні зрушення у впровадженні мінімальних стандартів охорони прав ІВ, передбачених Угодою TRIPS в межах приєднання України до СОТ у 2008 році та її прагненнях посилити політичну й економічну інтеграцію до Європейського Союзу (ЄС).³⁰ Однак усе ще існує потреба у подальшому вдосконаленні, зокрема стосовно цілеспрямованої політики уряду щодо ефективного застосування існуючого законодавства.

Щороку Торговельний представник США готує звіт про міжнародний стан охорони прав ІВ, відомий як Спеціальний звіт 301. Спеціальний звіт 301 за 2012 рік повернув Україну до Переліку країн пріоритетного спостереження, з огляду на серйозні і зростаючі занепокоєння, пов'язані з підробками і піратством, включаючи піратство в мережі Інтернет.³¹ У звіті сказано, що «прогрес України у реалізації її зобов'язань згідно з Планом дій з удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності, ухваленим 2010 року, зокрема щодо вирішення питання використання урядовими установами неліцензійного програмного забезпечення, внесення змін до закону про авторські права та посилення захисту прав інтелектуальної власності, є мінімальним».³² У звіті також зазначено, що кількість державних інспекторів з питань ІВ в Україні значно зменшилась, і що заходи із застосування прав залишаються неефективними на фоні великої кількості підробленої і піратської продукції, значна частина якої проходить транзитом через територію України до третіх країн, тоді як митним органам усе ще не вистачає повноважень для перешкоджання переміщенню вантажів. Крім того, в 2013 році Торговельним представником США Україні був присвоєний статус «пріоритетної іноземної країни», «з огляду на серйозне погіршення ситуації із правозастосуванням у сфері використання піратського програмного забезпечення органами влади та в сфері піратства в мережі Інтернет, а також через незабезпечення справедливого і рівного доступу до ринку шляхом надання повноважень організаціям колективного управління авторськими правами і управління їхньою діяльністю».³³ Статус «пріоритетної іноземної країни» надається країнам, які допускають найбільш кричущі порушення у сфері ІВ, недоліки в нормативно-правових актах і практиці, що мають значні негативні наслідки для відповідної продукції США, країнам, не схильним до проведення переговорів на засадах довіри для забезпечення належної і ефективної охорони прав ІВ. Минуло сім років відтоді, як Торговельний представник США востаннє надавав якій-небудь країні статус «пріоритетної іноземної країни».³⁴ 30 травня 2013 року Торговельний представник США почав дослідження нормативно-правових актів і практики, зазначених у Спеціальному звіті 301, на підставі яких Україні був присвоєний статус «пріоритетної іноземної країни». 28 лютого 2014 року за результатами проведеного дослідження Торговельний представник США

визначив ці нормативно-правові акти і практики як необґрунтовані і такі, що чинять перешкоди або обмежують торговий оборот США, проте, у зв'язку з нинішньою політичною ситуацією в Україні, на даний момент жодні санкції не вживатимуться.³⁵

У звіті Єврокомісії за 2013 рік також зроблений висновок про те, що піратство і підробки залишаються головними проблемами України. Країна вже протягом декількох років є пріоритетною країною для ЄС. Це означає, що Україна належить до ряду країн, в яких ситуація із охороною і захистом прав ІВ є найбільш несприятливою для власників прав з Євросоюзу. Згідно з цим звітом, в українському законодавстві відсутні належні положення, які б забезпечували ефективний захист прав ІВ — зокрема, захист прав у цифровій сфері. Крім того, у звіті стверджується, що «існують занепокоєння стосовно того, чи має український уряд достатньо політичної волі, щоб покращити ситуацію».³⁶

Згідно з переліком он-лайнних і фізичних «Ринків, що користуються поганою славою» Торговельного представника США за 2013 рік,³⁷ у 2012 році на ринку «Петрівка» в Україні налічувалось понад 300 пунктів продажу піратської і контрафактної продукції, включаючи музику, фільми, ігри, програмне забезпечення, одяг і взуття. У 2013 році загальна кількість пунктів продажу контрафактної продукції зменшилась, проте, активна діяльність наявних пунктів продажу і подальша масштабна реалізація піратської продукції заслуговують додаткової уваги з боку відповідних органів влади. Крім того, ринок «Сьомий кілометр» в Україні, де міститься понад 5000 кіосків, що обслуговують більше 100 000 клієнтів на день, вважається одним із найбільших ринків у Європі. На цьому ринку представлені всі види контрафактної та піратської продукції — від взуття та одягу до музики й фільмів. За останній час публічні звіти щодо правоохоронної діяльності на ринку не надавались.

Наскільки значними є масштаби проблеми?

Офіційна статистика, яка б показувала точний відсоток підроблених товарів на українському ринку, відсутня. За оцінками Українського альянсу по боротьбі з підробками і піратством, щорічні обсяги торгівлі підробками в Україні можуть оцінюватися в 1.3 мільярда доларів, але ця сума може бути навіть вищою.³⁸ Підробки і піратство складають дуже велику частку «тіньової економіки». За деякими оцінками, у 2008 році збитки економіки України від підробок сягали близько \$ 710 млн., тоді як сукупні збитки від піратської музики, кінофільмів та програмного забезпечення склали \$ 720 млн. Це означає, що підробки і піратство разом складають 33 % від загального обсягу «чорного ринку» України.³⁹ Більшість підроблених товарів на ринку України не виробляються всередині країни, а імпортуються ззовні.⁴⁰

Як пояснювалось у Розділі 1 цього звіту, належна охорона ІВ є важливою для економічного зростання і розвитку України, особливо беручи до уваги, що підробки і піратство поширюються майже на всі категорії товарів, а також на інноваційну сферу. Крім того, підробки і піратство загрожують безпеці та здоров'ю споживачів.

Провідні галузі є особливо вразливими

З огляду на їх незаконний характер, оцінити масштаби підробок і піратства складно. Проте в результаті нашого аналізу було виявлено ряд провідних галузей, які в Україні є особливо вразливими. Числові показники були взяті з публічних джерел, таких як міжнародні та урядові звіти, наукові журнали й газети. Хоча цей огляд спирається лише на загальнодоступну інформацію про поширення підробок і піратства в Україні, він має на меті проілюструвати обсяги і масштаби проблеми, пов'язаної з охороною ІВ.

Піратство у сфері програмного забезпечення

Надзвичайно високий рівень піратства у сфері програмного забезпечення є серйозною проблемою для української економіки. В Україні в 2011 році рівень піратства у сфері програмного забезпечення, який складав 84 %, був одним із найвищих у світі. Щоб оцінити цей показник у ширшому контексті, слід зазначити, що середній показник у світовому масштабі складав 42 %. Комерційна вартість неліцензійного програмного забезпечення сягала \$ 648 млн.⁴¹ За певними підрахунками, українське піратське програмне забезпечення завдає українському уряду збитків у формі недоотриманих податків на суму \$ 260 млн.⁴²

На жаль, немає ніякого прогресу у контролі за піратством у сфері програмного забезпечення. Рівень піратства протягом останніх років залишився приблизно однаковим, тоді як інші країни докладають

більших зусиль для боротьби з піратством у сфері програмного забезпечення з метою стимулювання інноваційної діяльності і зміцнення економіки. Спільне дослідження, проведене International Data Corporation та Альянсом виробників комерційного програмного забезпечення (Business Software Alliance), показало, що зниження рівня піратства у сфері програмного забезпечення в Україні у період з 2010 по 2013 роки на 10 % забезпечило б отримання додаткових \$ 586 млн. для підтримки нової господарської діяльності, появу близько 2000 нових робочих місць у сфері інформаційних технологій та приблизно \$ 88 млн. податкових надходжень. Сектор інформаційних технологій уже зараз робить серйозний внесок в економіку України.⁴³

Критики заявляють, що український уряд недостатньо уваги приділяє піратству у сфері програмного забезпечення, і що досі відсутні переконливі механізми охорони авторського права.⁴⁴ Навіть у самому уряді України визнали використання незаконного програмного забезпечення, що є серйозною проблемою для переконливого забезпечення охорони ІВ. Згідно з оцінками, імовірний рівень використання піратського програмного забезпечення міністерствами сягає 40 %.

Окрім негативних наслідків для економіки України (наприклад, через недоотримання податків і створення перешкод для інноваційної діяльності та передання технологій), піратство у сфері програмного забезпечення також є небезпечним для підприємств і споживачів, котрі отримують низькоякісну продукцію, яка може містити віруси і шкідливі програмні засоби. Це може зробити користувачів вразливими до ризиків з погляду безпеки, таких як крадіжка персональних даних. Ці ризики особливо непокоять, коли справа стосується уряду України, оскільки у випадку з використанням програмного забезпечення урядом України зловмисники можуть легко здобути доступ до конфіденційної державної інформації.⁴⁵

Цифрове/інтернет-піратство

Порушення авторського права у мережі Інтернет залишається серйозною проблемою в Україні. Деякі критики навіть стверджують, що Україна зарекомендувала себе як «тиха пристань» для злочинних синдикатів, що займаються піратством у сфері авторського права — зокрема, для цифрового піратства у сфері звукозаписів, фільмів та книг (поряд з піратством у сфері програмного забезпечення, яке розглядалось раніше). Україна є однією з небагатьох країн світу, де існують безкоштовні та платні сайти з піратською музикою та відео, а також вона є осередком основних «біт-торент-систем» і послуг потокового мовлення. У 2012 році Україна була п'ятою у світі за кількістю з'єднань комп'ютерів, що беруть участь у незаконному обміні файлами у відкритих мережах. Крім того, хостинг багатьох відомих сайтів, які порушують права ІВ, знаходиться в Україні, і стосовно них вживається мало правозастосовних заходів.⁴⁶ Наприклад, у 2012 році українськими правоохоронними органами був закритий один із найбільших у світі сайтів з піратськими фільмами. Було вилучено понад 200 серверів і 6000 терабайт даних. Проте цей сайт невдовзі знову запрацював, а кримінальну справу було закрито без вжиття жодних заходів, через що деякі критики почали говорити про ймовірність того, що деякі державні службовці опосередковано пов'язані з порушеннями прав ІВ.⁴⁷ Іншою ілюстрацією до образу України як «тихої пристані» для інтернет-піратства є сайт ExtraTorrent.com, який претендує на звання найбільшої у світі «біт-торент-системи». Цей сайт входить до 200 найбільш відвідуваних сайтів у декількох країнах.⁴⁸

Україна заявила, що згідно з чинним законодавством, для того, щоб заблокувати сайт та/або притягти особу до відповідальності за цифрове піратство, потрібно, щоб правовласник подав до державних органів скаргу, але, як повідомляється, кількість заяв, отриманих державними органами від правовласників, є невеликою.⁴⁹ Проте насправді проблема полягає у тому, що в Україні немає чіткої правової бази для блокування сайтів. Крім того, Закон України «Про телекомунікації» надає будь-якому «оператору інформаційної мережі» — тобто будь-кому: від провайдера доступу до відвертого пірата, — «банкетне» звільнення від відповідальності за контент, що порушує авторські права. Як наслідок, навіть оператори торентів, які поширюють піратські копії, можуть відкрито себе рекламувати. Спеціальний звіт 301 за 2012 рік закликає Україну запровадити систему видалення контенту на вимогу правовласника («notice and takedown») щодо сайтів, які порушують авторські права, що створить можливість швидкого видалення матеріалів, які порушують авторські права, проте, таких заходів ще не вжито.⁵⁰

В той час, як українськими органами влади вживаються заходи для припинення незаконних відеозйомок кінофільмів у кінотеатрах, це продовжує становити серйозну проблему. Незаконні записи, зроблені у кінотеатрах України, швидко потрапляють в Інтернет і записуються на оптичні

диски для їх подальшого поширення.⁵¹ Крім того, в Києві, Донецьку, Одесі, Харкові є вуличні ринки, на яких, як відомо, продаються диски з піратською музикою, фільмами, іграми, програмним забезпеченням. Наприклад, у лютому 2012 року на ринку «Петрівка» в Києві інспектори Державної служби інтелектуальної власності України вилучили 6000 підроблених аудіо- та відеодисків на суму близько \$ 12,5 тис.⁵² Незважаючи на те, що місцями незаконної торгівлі час від часу проводяться рейди, часто вони не призводять ані до закриття таких «точок», ані до притягнення до кримінальної відповідальності їхніх власників.⁵³ Крім того, піратські товари, такі як CDR- і DVD-диски, також поширені у мережах роздрібного продажу: у деяких магазинах поряд із законною продукцією відкрито продаються піратські товари.⁵⁴ Ще одна проблема пов'язана з існуючою в Україні системою дозвільних голограм. Ця проблема полягає у неефективному нагляді відповідних органів за використанням голограм: голограми для іноземних видань музики та фільмів часто видавались на підставі фальшивих контрактів та неперевіраних ліцензій, завдяки чому піратська продукція отримувала помилковий «дозвіл» держави на її поширення. Внаслідок цього державним органам складніше здійснювати вилучення піратських товарів. У деяких галузях кожен другий конфіскований товар має фальшиву голограму.⁵⁵ Сукупна ринкова вартість піратської музики і фільмів оцінюється приблизно в \$ 73 млн.⁵⁶ Система використання голограм є абсолютно неефективною в боротьбі з піратством і навіть використовувалась урядом України, щоб чинити тиск на правовласників, які скаржаться на неспроможність українського уряду ефективно враховувати їхні інтереси; власникам таких прав погрожують, що вони не отримають голограм, якщо надалі скаржитимуться.

Незважаючи на все зазначене вище, в 2012 році в Україні не було прийнято жодного оскаржувального рішення у справі, пов'язаній з он-лайн-піратством.⁵⁷

Підроблені агрохімікати

Інноваційна продукція для захисту посівів покликана допомогти фермерам задовольнити зростаючий попит на здорові та доступні продукти харчування. Обсяги імпорту пестицидів до України щороку зростають, щоб задовольнити потреби галузі у збільшенні виробництва зерна та загальній модернізації сільського господарства України. За останні шість років міліція і митні органи України вилучили сотні тонн підроблених пестицидів, що ввозяться злочинцями, які знаходяться в Україні, але часто підроблені пестициди крадуть з державних складів і незаконно перепродають на чорному ринку як в Україні, так і в Європейському Союзі.

За оцінками Міністерства аграрної політики та продовольства України, 40 % пестицидів, що імпортується до України, виготовлені в Китаї, і 20 % з них є підробленими. Водночас, близько половини цих китайських виробників можуть зрештою виявитись не китайськими, а офшорними компаніями, тому існує потреба у збільшенні прозорості під час моніторингу злочинців та їх угруповань з метою попередження ввезення підроблених пестицидів до України контрабандним шляхом.⁵⁸ Представники промисловості вважають, що Україна стала основним «перехрестям» каналів поширення підроблених пестицидів до країн Євросоюзу, де, за даними Європолу, торгівля підробленими і нелегальними пестицидами зростає.

Підроблені пестициди не тільки порушують права ІВ, ці підробки не відповідають цілому ряду жорстких вимог безпеки законних виробників, органів державної влади і регулятивних органів з питань пестицидів. Підроблені пестициди можуть загрожувати довкіллю, знищуючи поля і руйнуючи посіви фермерів. Ці неперевірені підроблені пестициди можуть містити небезпечні хімікати та інертні речовини із вмістом води або крейди, що призводять до пошкодження сільськогосподарських культур, оскільки хвороби рослин не отримують лікування. Підроблені пестициди заборонені державними органами і є незаконними.

Незаконне зберігання підроблених пестицидів на складах із неналежним устаткуванням небезпечно для місцевих мешканців і ґрунтових вод, що було наочно продемонстровано при виявленні правоохоронними органами близько 100 тонн підроблених засобів захисту рослин.⁵⁹

За даними звіту за 2010 рік, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України теоретично відносить боротьбу з порушеннями прав ІВ у галузі агрохімії до своїх обов'язків. Проте коли справа доходить до практичних реформ всередині країни, спрямованих на боротьбу з порушеннями — включаючи виділення достатніх людських ресурсів, — міністерство не провело реорганізацію своєї роботи і не взяло на себе додаткову відповідальність та обов'язки щодо знищення підроблених пестицидів і притягнення до відповідальності злочинців і компаній, що займаються незаконним ввезенням і розповсюдженням підроблених пестицидів в Україні.⁶⁰

Нещодавній незначний прогрес в системі реєстрації агрохімікатів в Україні (видача реєстраційних посвідчень про державну реєстрацію) був закріплений 26 лютого 2013 року з набранням чинності наказу Міністерства екології та природних ресурсів України про внесення змін до Наказу № 149 Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження зразків заявок, що подаються суб'єктами господарювання на випробування та державну реєстрацію пестицидів та агрохімікатів». Ця поправка насамперед стосується доповнення зразку заявки новим підпунктом, у якому заявник гарантує, що у зв'язку з державною реєстрацією відповідного препарату не будуть порушені права ІВ третіх осіб. Це схоже на спробу застосування концепції зв'язку з патентними правами при видачі реєстраційних посвідчень.

Проте на практиці до закону, що регулює процедуру видачі реєстраційних посвідчень, а саме — Закону України «Про пестициди і агрохімікати», не внесено відповідних змін. В результаті, хоча заявка містить пункт про непорушення прав, у законі відсутні положення, що порушення прав ІВ є підставою для відмови у видачі реєстраційних посвідчень або підставою для їх анулювання.

В результаті, за останній час Міністерство екології оскаржувало більшість судових рішень щодо анулювання реєстраційних посвідчень на підставі порушення прав ІВ. Отже, згаданий закон вимагає внесення відповідних змін.

Підроблені лікарські засоби

Чимало країн вважають Україну однією з найбільших порушників через торгівлю і виробництво підроблених ліків. Виготовлення й поширення підроблених ліків загрожують здоров'ю населення. Підроблені ліки часто містять неналежні інгредієнти або неправильні пропорції інгредієнтів, а більшість підроблених препаратів узагалі не містять ніяких діючих речовин. Вони є неефективними у лікуванні захворювань і призводять до все більшого поширення стійкості мікроорганізмів до лікарських засобів. Окрім небезпеки для здоров'я населення України та інших країн, підроблені ліки шкодять інтересам законних виробників лікарських засобів унаслідок крадіжки їхньої ІВ і перешкоджання інноваційній діяльності щодо створення нових ліків.⁶¹

Обчислення масштабів поширення підроблених ліків на українському ринку дуже різняться. На думку деяких експертів, український фармацевтичний ринок на 7-12 % складається з підроблених ліків, тоді як інші джерела називають такі цифри, як 40 % від загального ринку і 80 % стосовно конкретних лікарських засобів.⁶² Ці показники наближені до показників бідних країн, що розвиваються. За даними українського уряду, майже 50 % підроблених ліків купуються через Інтернет, зокрема антибіотики та гормональні лікарські засоби під торговельними марками добре відомих виробників.⁶³

Державна служба інтелектуальної власності України визнає, що регуляторна система недостатньо уваги приділяє зростаючій небезпеці, якою є підроблені ліки, зокрема ті, що виробляються і продаються в Україні. Контроль за імпортом і поширенням фармацевтичних засобів наразі є також недостатнім. Хоча в Україні і спостерігаються певні зрушення у тому, що стосується закриття деяких аптек, які торгують підробленими ліками, правова система характеризується відсутністю ефективного притягнення до відповідальності виробників підроблених ліків, оскільки донедавна виробництво підроблених ліків не вважалося кримінальним правопорушенням, і особи, котрі займалися виготовленням і поширенням таких товарів, не притягались до кримінальної відповідальності.⁶⁴ Крім того, за твердженням деяких критиків, «рівень корупції залишається дуже високим, і порушення прав інтелектуальної власності у фармацевтичній галузі пов'язані з діяльністю підприємств, які неофіційно належать чиновникам або політикам, що ускладнює вдосконалення правозастосування у цій країні».⁶⁵

На щастя, український уряд засвідчив серйозні наміри щодо посилення заходів, спрямованих на боротьбу з підробленими ліками. У 2011 році український парламент прийняв нове законодавство, яке криміналізує виробництво і торгівлю підробленими ліками. Україна також є першою країною, яка ратифікувала міжнародну угоду Ради Європи стосовно підроблених ліків та їх виробництва.⁶⁶ Проте виконання взятих на себе зобов'язань і застосування наявних правових засобів і надалі залишається головною проблемою.

Підроблені споживчі товари

За деякими підрахунками, 23 % порушень прав на торговельні марки в Україні пов'язані з підробленими товарами. Найчастіше в Україні підробляють одяг, аксесуари, продукти харчування та алкогольні напої.⁶⁷ Близько 90-95 % підроблених товарів — це копії продукції іноземних виробників, а приблизно 35 % товарів добре відомих брендів, що продаються в Україні, — це підробки. Проблема підробок також стосується вітчизняних брендів. Значну частку підроблених вітчизняних товарів становлять продукти харчування, такі як масло та алкогольні напої.⁶⁸

Дуже часто підроблені споживчі товари — це настільки вдалі копії оригінальних товарів, що складно відрізнити підробку від оригіналу. Основними місцями збуту підроблених товарів є відкриті ринки та ятки, проте, в магазинах та бутиках також може продаватись контрафактна продукція, до того ж, спостерігається зростання інтернет-торгівлі.⁶⁹

Наведені нижче приклади демонструють складність і масштаби торгівлі підробленими споживчими товарами:

- Незаконна торгівля контрабандними та підробленими сигаретами зросла вдвічі: з 5% в 2012 році до 10% українського ринку сигарет в 2013 році. У першій половині 2013 року обсяг продажу підроблених сигарет зріс майже втричі і сягнув 3,3% ринку.⁷¹ За різними оцінками, в 2013 році нелегальні сигарети коштували Україні близько 1,5 млрд. грн у вигляді недоотриманих податкових надходжень. Крім нанесення шкоди власній економіці, країна також стала одним з основних джерел контрабандного тютюну до ЄС. У 2012 році 6,9% всіх контрабандних сигарет в ЄС мали українське походження.⁷² Тільки в 2012-2013 роках українські правоохоронні органи провели обшук і вилучили продукцію трьох підприємств, що займались нелегальним виробництвом сигарет.⁷³ У світлі цих подій Україна повинна вжити заходів, щоб стати учасником Протоколу ліквідації незаконної торгівлі тютюновими виробами.
- Частка підробленого пального складає як мінімум 20 % від загального обсягу ринку пального в Україні.⁷⁴
- Одеський морський порт, на думку деяких експертів, є найбільшим «чорним ринком» на європейському континенті. Він обслуговує оптових покупців, які закупають тут товари і контрабандою переправляють їх до інших країн Європи. Наприклад, у період підготовки до чемпіонату Європи з футболу у 2012 році спостерігався «розквіт» торгівлі підробленою продукцією з символікою УЄФА. Дехто висловлює припущення, що цей ринок має впливових покровителів у правоохоронних органах і місцевій владі.⁷⁵
- У листопаді 2012 року співробітниками митних органів України було знищено майже три тонни підроблених товарів на суму близько \$ 117 тис. Серед цих товарів були одяг, взуття та змінні леза для гоління з нанесеними, зокрема, такими марками, як Nike, Wrangler, Lacoste, Boss, Harley Davidson, Winx Club, Puma та Gillette.⁷⁶

На щастя, мало місце декілька успішних судових справ, під час яких іноземним та українським компаніям вдалося захистити права на свої торговельні марки. Проте суть проблеми полягає у тому, що в Україні залишається високий попит на підроблені товари за зниженими цінами.⁷⁷ Окрім судових заходів, існує чітка необхідність донести до громадян України те, що підроблені товари послаблюють економіку та скорочують кількість робочих місць, а також уповільнюють інноваційний розвиток, стримують міжнародну торгівлю та інвестиції. Свідомо купуючи підроблені товари, споживачі стимулюють тіньову економіку і кримінальні підприємства.

3. Для України настав час для вдосконалення режиму охорони інтелектуальної власності

Галузі підприємництва, які спираються на охорону ІВ, є важливим і зростаючим сектором економіки кожної країни. Галузі, які спираються на ІВ, є важливими чинниками у зростанні ВВП та рівня зайнятості. Слабкий режим охорони прав ІВ має своїм наслідком зниження прямих іноземних інвестицій та обсягів технологічного обміну.⁷⁸ Для реалізації економічної і суспільної вартості інтелектуальної власності Україна здійснила заходи із вдосконалення режиму охорони прав ІВ.

Урядом України було розпочато роботу над проектом «*Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України на період до 2018 року*». Це чіткий сигнал, який свідчить про те, що Україна твердо націлена на зміцнення свого режиму охорони прав ІВ. Проект національної стратегії містить такі завдання, як вдосконалення охорони ІВ України та створення ефективних механізмів попередження та боротьби з контрафакцією та піратством. В процесі роботи над проектом національної стратегії українська влада звернулася до зацікавлених осіб з проханням надати коментарі та рекомендації, і Міжнародна торгова палата та її бізнес-ініціатива щодо зупинення контрафакції і піратства (BASCAP), а також Український національний комітет Міжнародної торгової палати відгукнулись на цей заклик, надавши пропозиції щодо політичних і законодавчих реформ, які наведені у цьому звіті.

Робота над запровадженням нової національної стратегії також має надзвичайно великий потенціал для забезпечення виконання Україною своїх зобов'язань щодо приведення торговельного законодавства та практики у відповідність до правил TRIPS, зобов'язань, які виникли після приєднання України до СОТ у 2008 році. До цих зобов'язань, зокрема, входить захист прав ІВ іноземних правласників, дотримання правил, які регулюють захист прав ІВ, процедури цивільного та адміністративного судочинства та засоби захисту прав, попереднього захисту, митного і кримінального контролю. Тому прагнення України привести своє законодавство і практику у відповідність до правил СОТ нерозривно пов'язане з її поточними кроками у напрямку зміцнення її режиму охорони ІВ, спрямованими на розробку всеосяжної національної стратегії розвитку інтелектуальної власності.

Крім цього, новообраний Президент України Петро Порошенко заявив, що європейська інтеграція є одним з його пріоритетних завдань, і його прагнення затвердити для України нову репутацію як країни, яка в усіх аспектах прагне діяти згідно із законом, означає нагоду включити питання охорони і захисту інтелектуальної власності до програми реформ, які здійснюватимуться в країні. Додатковим підтвердженням цього є заяви нового уряду, які свідчать про наміри щодо приєднання України до ЄС, зокрема стосовно поступової розбудови співпраці з ЄС у напрямку охорони прав ІВ. Діалог щодо питань ІВ за участі експертів як з України, так і з ЄС, мав на меті сприяти прагненням України до економічної модернізації та інтеграції з ЄС.⁷⁹ У 2008 році Україна та ЄС розпочали переговори щодо підписання Угоди про асоціацію включно зі створенням Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), і в 2012 році була парафрована Угода про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі. Частина вимог щодо створення **Зони вільної торгівлі** прописана в амбіційній главі про охорону прав ІВ, метою якої є нормативно-правове зближення із законами та правозастосовними практиками ЄС.⁸⁰ 21 березня 2014 року ЄС та Україна підписали політичну частину Угоди про асоціацію, підкресливши намір України дійти до підписання решти частин Угоди, до яких відноситься всеосяжний розділ про права ІВ, і які разом з політичною частиною становлять єдиний документ.⁸¹

Той факт, що Україні Офісом Торговельного представника США був присвоєний статус «пріоритетної іноземної країни», є сигналом про те, що потрібно зробити ще багато роботи, а також він означає сприятливу можливість двосторонньої взаємодії між Україною та США з питань посилення режиму охорони прав інтелектуальної власності.⁸² Офіс Торговельного представника США зазначив, що він і надалі приділятиме увагу вирішенню проблем, які були підставою для присвоєння Україні статусу «пріоритетної іноземної країни», та цінє нещодавні зусилля та поточну роботу, спрямовану на віднайдення шляхів боротьби з цими проблемами і вдосконалення загального режиму охорони ІВ.⁸³

Необхідність підвищення обізнаності державних органів і громадян України стосовно загроз, які становлять підробки і піратство для безпеки споживачів і здоров'я населення, також становить потенційну можливість для розвитку. В умовах, коли піратство є надзвичайно поширеним, а реакція держави поки що має обмежену ефективність, влада має можливість донести до громадськості ідею про те, що посилення захисту авторських прав означає не позбавлення людей «безкоштовного» підробленого і піратського контенту, а створення умов та стимулів для виходу на ринок послуг, які надаватимуться в межах закону. Зрештою це матиме позитивні наслідки для економіки.⁸⁴ Такі заходи, як кампанія «Дні боротьби з підробками та піратством в Україні», що стартувала в Україні 2012 року під керівництвом бізнес-ініціативи BASCAP, можуть і надалі проводитися з метою сприяння підвищенню рівня поінформованості суспільства.

4. Рекомендації щодо подальших дій

Вступ

Міжнародні торговельні партнери України закликають до подальших дій стосовно вдосконалення режиму охорони ІВ країни. Задля сприяння проведенню необхідних реформ, Бізнес-ініціатива Міжнародної торгової палати щодо зупинення підробок і піратства (BASCAP) та Український національний комітет Міжнародної торгової палати запропонували ряд конкретних законодавчих і політичних рекомендацій, які могли б слугувати стратегічним планом щодо подальших дій. Наведені нижче рекомендації підготовлені за результатами аналізу багатьох різних джерел: міжнародних та урядових звітів, наукових журналів та звітів бізнес-асоціацій. Цей звіт також має цінність з огляду на конкретні рекомендації, отримані від компаній-членів BASCAP, зокрема тих, які працюють в Україні, а також від Інтерполу, котрий надав конкретні рекомендації щодо вдосконалення кримінального та кримінально-процесуального законодавства.⁸⁵ Деякі з основних джерел, на яких ґрунтуються наведені рекомендації, включають:

- *Звіт Міжнародного альянсу інтелектуальної власності стосовно дотримання і захисту авторських прав в Україні за 2014 рік (Ukraine IIPA Report on Copyright Enforcement and Protection)* — наводить перелік правових реформ та пріоритетних напрямків захисту прав, зокрема, вжиття заходів проти порушення прав у мережі Інтернет, посилення контролю за дотриманням кримінального законодавства і вдосконалення системи охорони авторських прав;
- *Спеціальний звіт 301 за 2014 рік, США (US 2014 Special 301 Report)* – вимагає від України вжити додаткових кроків для посилення захисту прав ІВ, особливо щодо піратства в мережі Інтернет та піратського програмного забезпечення;
- *Звіт про охорону прав інтелектуальної власності та провозастосування у цій сфері в Україні, ЄС (EU IP Enforcement Protection in Ukraine)* — у ньому підкреслюється, що недоліком судової системи України є відсутність судових рішень, які б мали стримуючий характер, велика тривалість розгляду справ, а також відсутність чітких правил щодо знищення товарів, які порушують права ІВ.

Огляд

- Першочергову увагу слід приділити розробці всеосяжної національної стратегії у галузі ІВ, яка б визначала необхідні правові й політичні реформи, окреслювала обов'язки щодо впровадження і правозастосування та розподіляла достатні ресурси для забезпечення ефективного правозастосування.
- Особливу увагу слід приділити затвердженню і реалізації багатьох політичних і законодавчих реформ, зазначених далі.
- Першочергову увагу потрібно приділити створенню на високому рівні нових органів у сфері ІВ, покликаних координувати й забезпечувати реалізацію стратегії у галузі інтелектуальної власності та пов'язаних із нею законодавчих і правозастосовних реформ.
- Пріоритетним завданням має бути створення української «Обсерваторії з питань боротьби з підробками і піратством», такої, як була заснована нещодавно в ЄС. Ця «Обсерваторія» повинна стати майданчиком для об'єднання зусиль і зміцнення зв'язків між відповідними органами державної влади та представниками бізнесу. Завдання і обов'язки «Обсерваторії» включатимуть відповідальність за реалізацію законодавчих і політичних рекомендацій, таких, які запропоновані у цьому звіті; надання допомоги органам влади в Україні у здійсненні їхньої політичної, законодавчої та правозастосовної діяльності; допомогу органам влади у розробці національної програми з підвищення рівня обізнаності суспільства та розбудови мережі для обміну провідним досвідом й інформацією.

Законодавчі рекомендації

Наведені нижче рекомендації стосуються питань, які вимагають подальших законодавчих реформ, пов'язаних із охороною прав ІВ та правозастосуванням.

1. Усунення недоліків у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві стосовно захисту прав інтелектуальної власності

Режим застосування норм кримінального права в Україні характеризується недостатністю ефективних заходів притягнення до кримінальної відповідальності, які б сприяли зменшенню кількості кримінальних справ і рішень щодо кримінальних правопорушень. Увага також звертається на відсутність кримінальних покарань, які б мали стримуючий характер для порушників, що є необхідним для боротьби з порушеннями у сфері ІВ.

За останні декілька років Кримінальний кодекс України (ККУ) був повністю переглянутий, включно з внесенням змін до нього у 2007 та 2012 роках (набрали чинності в листопаді 2012 р.). Проте, в доповнення до цих змін доцільно розглянути можливість подальших змін національного законодавства для зниження ймовірності відкритої реалізації контрафактних товарів та їхньої кількості шляхом посилення кримінальної відповідальності по всьому ланцюжку виробництва й поширення контрафакту, включаючи виробника, орендодавця, посередника і продавця.

Нижче наведені конкретні проблеми, які потребують особливої уваги в контексті вдосконалення ККУ та Кримінального процесуального кодексу України.

Злочини, пов'язані з порушенням прав інтелектуальної власності: Статті 204 і 229 ККУ

Положення щодо злочинів у сфері прав ІВ містяться, зокрема, у статтях 204 і 209 ККУ.

Згідно з п. 1 ст. 204 ККУ кримінально караним діянням визнається цілий ряд дій (придбання, зберігання, продаж та транспортування) з метою збуту незаконно виготовлених алкогольних напоїв, тютюнових виробів або інших підакцизних товарів.

Відповідно до п. 2 ст. 204 ККУ кримінально караним діянням визнається незаконне виготовлення підакцизних товарів за трьох альтернативних (не сукупних) умов: а) злочин вчинено шляхом відкриття підпільних цехів; б) з використанням обладнання, що забезпечує масове виробництво таких товарів; в) злочин був вчинений особою, яка раніше вже була засуджена за статтею 204.

П. 3 ст. 204 ККУ кваліфікує як злочин незаконне виготовлення підакцизних товарів. Особливість цього пункту полягає в тому, що він передбачає більш жорсткі санкції, зокрема у випадках, коли йдеться про загрозу для життя і здоров'я людей (внаслідок використання матеріалів низької якості), або у разі, коли зазначені дії призвели до отруєння людей чи інших тяжких наслідків.

Щодо положень ст. 204 ККУ слід зробити такі зауваження:

- як впливає з цієї статті, незаконне виготовлення підакцизних товарів, що не підпадає під визначені п. 2 і п. 3 умови (відкриття підпільного цеху, використання обладнання для масового виробництва, певні загрози здоров'ю і т.д.), не тягне за собою кримінальної відповідальності згідно зі ст. 204;
- щодо санкцій, то лише п. 3 передбачає позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років. П. 1 та п. 2 передбачають лише грошове стягнення (у формі штрафу та конфіскації).

Щодо ст. 229 ККУ, то матеріальний склад злочину визначений досить широко — як «незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару або інше умисне порушення прав на ці об'єкти».

Відмінність між трьома пунктами ст. 229 ККУ полягає у передбачених ними санкціях, які різняться залежно від того, чи: а) такі дії завдали матеріальної шкоди «у значному розмірі», «у великому розмірі» та «особливо великому розмірі»; б) дії вчинені «повторно» чи «за попередньою змовою групи осіб», або ж службовою особою з використанням службового становища чи організованою групою.

Щодо положень ст. 229 ККУ слід зробити такі зауваження:

- відповідно до ст. 229 єдиною санкцією, передбаченою за незаконне використання знака для товарів і послуг, незалежно від обставин скоєння злочину та завданих правовласнику збитків, є лише грошові стягнення. Позбавлення волі не передбачається.

Відсутність механізмів конфіскації доходів, отриманих унаслідок вчинення злочину з порушенням прав ІВ

За винятком дій, передбачених ст. 204(3) ККУ (незаконне виготовлення підакцизних товарів у разі виникнення загрози здоров'ю), інші діяння відповідно до статей 204 і 229 не розцінюються як предикативні злочини, тобто як злочинні діяння, що передують відмиванню грошей у тлумаченні статті 209 ККУ. Загалом ст. 209 ККУ (відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом) визначаються основні діяння, що передують відмиванню доходів, через посилення на мінімальний поріг передбаченого покарання у вигляді позбавлення волі строком на 3 роки. Внаслідок цього дії, спрямовані на приховування чи маскуванню незаконного походження коштів, здобутих унаслідок порушення прав ІВ, на даний момент не тягнуть за собою кримінальної відповідальності згідно з чинним законодавством.

Також, оскільки конфіскація коштів, одержаних злочинним шляхом, передбачена лише за злочин, що кваліфікується як відмивання грошей, застосування такої санкції, як конфіскація коштів, одержаних внаслідок порушення прав ІВ відповідно до ст. 204 і ст. 229 ККУ, є неможливим.

Відсутність можливості притягнення до відповідальності юридичних осіб за скоєння злочинів у сфері інтелектуальної власності

Принцип кримінальної відповідальності юридичних осіб не має чіткого визначення в українській правовій системі. Закон 3206-IV забезпечив перші кроки у цьому напрямку, проте, вони обмежені лише злочинами, пов'язаними з корупцією.

У той час, як законом передбачене притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб за порушення режиму протидії відмиванню грошей, аналогічні положення щодо злочинів у сфері ІВ відсутні.

Ст. 176 ККУ «Порушення авторського права та суміжних прав»

Установлений поріг для порушення кримінального провадження за статтю 176 ККУ «Порушення авторського права та суміжних прав» досі залишається високим. Як результат, передбачений високий поріг є перепорою для початку слідства та притягнення до кримінальної відповідальності. Це особливо актуально для справ, що стосуються піратства у мережі Інтернет, де дуже складно оцінити завдану шкоду через відсутність офіційної методики.⁸⁶

Крім того, ст. 176 ККУ не можна однозначно застосувати до різних видів піратства (наприклад, до інтернет-піратства), а лише до піратства з використанням фізичних носіїв. Отже, є потреба в проведенні правової реформи для забезпечення існування кримінально-правових засобів захисту всіх творів і звукозаписів від інтернет-піратства. До того ж, повторне порушення авторського права (протягом 12 місяців) має бути підставою для порушення кримінальної справи, а не лише адміністративної.⁸⁷

Відсутність повноважень у правоохоронних органах порушувати справи *ex officio* та випадки ненадання правовласникам статусу потерпілої особи

Необхідно внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України (КПКУ), аби на законодавчому рівні та на практиці передбачити для правоохоронних органів можливість діяти *ex officio* задля порушення кримінальних справ, пов'язаних із порушеннями прав ІВ. У листопаді 2012 року був прийнятий новий КПКУ, який передбачає, що кримінальне провадження щодо порушення прав ІВ може бути розпочате за заявами правовласників, тому необхідно внести відповідні положення, що стосуються повноважень діяти *ex officio*.⁸⁸

Також необхідно вдосконалити процедуру, аби на практиці представники правоохоронних органів своєчасно, в межах передбачених законом строків, відкривали кримінальні провадження та визнавали статус правовласника як потерпілої особи. Нині на практиці часто виникає значний часовий розрив між порушенням кримінального провадження та наданням правовласнику статусу потерпілого. Крім того, в багатьох випадках органи МВС та податкової міліції і) не відкривали кримінального провадження одразу ж після отримання заяв від правовласників, у супереччя ст. 214 КПКУ, або ж ii) відкривали провадження, але так і не надавали правовласникам статусу потерпілого.

Рекомендації:

- A. Активізувати кримінально-правові переслідування, збільшити кількість засуджень у кримінальному порядку та забезпечити стримуючі рівні кримінально-правових санкцій.
- B. Уточнити, чи справді законодавець мав намір виключити кримінальну відповідальність за дії, пов'язані з незаконним виготовленням підказкових товарів згідно зі ст. 204 ККУ, які не підпадають під умови, визначені у п. 2 і п. 3 цієї статті.
- C. Запровадити санкцію, що передбачає позбавлення волі за злочинні дії, передбачені ст. 204 та ст. 229 ККУ, принаймні у випадку, коли вони вчиняються «у комерційному обсязі», як це передбачено ст. 61 Угоди TRIPS, або за наявності інших обтяжливих обставин.
- D. Передбачити позбавлення волі строком щонайменше чотири роки у випадках, коли злочин скоєно групою осіб. Внаслідок цього злочини, передбачені ст. 204 та ст. 229 ККУ, кваліфікуватимуться як тяжкі відповідно до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, що забезпечить можливість ініціювати, за необхідності, механізм міжнародного співробітництва, передбачений цією Конвенцією.
- E. Змінити «статус» деяких правопорушень у сфері ІВ зі «злочинів невеликої тяжкості» (які згідно зі ст. 12 ККУ караються позбавленням волі строком до двох років або більш м'якими санкціями) на «злочини середньої тяжкості» або «тяжкі злочини». Відповідно до ст. 14 чинного ККУ підготовка до вчинення злочину невеликої тяжкості (що включає змову щодо вчинення злочину, усунення перешкод, які завадять вчиненню злочину, пошук співучасників злочину тощо) не тягне за собою кримінальної відповідальності.
- F. Визначити обставини, за яких правопорушення у сфері ІВ слід кваліфікувати як предикативні злочини, тобто як злочинні діяння, що передують відмиванню грошей, для того, щоб: i) забезпечити кримінальну караність діянь, пов'язаних із відмиванням коштів, отриманих унаслідок порушення прав ІВ; ii) забезпечити механізми конфіскації коштів, отриманих унаслідок порушення прав ІВ.
- G. Внести зміни до законодавства, які дозволять притягувати до кримінальної відповідальності юридичних осіб за порушення авторських прав та прав на знаки для товарів і послуг.
- H. Знизити поріг кримінальної відповідальності за ст. 176 ККУ, який наразі залишається високим.
- I. Внести зміни до ст. 176 ККУ, забезпечивши, щоб дану статтю можна було застосовувати також і до справ, пов'язаних із цифровим піратством, а не тільки щодо піратства з використанням фізичних носіїв, що однозначно впливає з ККУ.
- J. Додати в ККУ положення щодо кримінально-правового переслідування у разі повторного (протягом 12 місяців) порушення авторських прав.
- K. Внести зміни до КПКУ, забезпечивши, щоб правоохоронні органи мали достатньо повноважень для того, щоб розпочинати слідство *ex officio*.
- L. Внести додаткові положення до ст. 214 ККУ, які б вимагали, щоб правовласник визнавався потерпілою особою у кримінальному провадженні на момент відкриття такого провадження та, відповідно, подання заяви правовласником.

М. Забезпечити повну імплементацію таких багатосторонніх та регіональних угод, які прямо чи опосередковано стосуються правозастосування у сфері права ІВ, стороною яких є Україна: (i) Угода TRIPS; (ii) Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності; (iii) Конвенція ООН проти корупції; (iv) Конвенція Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я (Конвенція Медікрім); (v) Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму.

2. Удосконалення заходів по боротьбі з порушеннями в мережі Інтернет

Проблема інтернет-піратства в Україні швидко збільшується у масштабах. Заходи по боротьбі з порушеннями прав у мережі Інтернет у кожному із секторів авторського права — музичні твори, фільми, книжкові та музичні видавництва, програмне забезпечення для розваг та бізнесу — залишаються дуже слабкими. Крім того, останніми роками спостерігається швидке зростання обсягів піратства шляхом використання хостингу рівноправних вузлів (peer-to-peer hosting) та нелегальних сайтів, включаючи Bit-Torrent-сайти, розміщені в Україні.⁸⁹ Існує цілий ряд відкритих сайтів, при цьому в Україні є багато веб-сайтів з вільним до завантажування або платним контентом, а також потокові сервіси, деякі з них мають цільову аудиторію у країнах Європи та США.

У лютому 2010 року Урядом України був затверджений та підписаний «План дій»⁹⁰ щодо покращення захисту прав інтелектуальної власності (набрав чинності в жовтні 2010 року), розроблений у співпраці з Урядом США і спрямований конкретно на боротьбу з інтернет-піратством. На жаль, Уряд України зробив дуже мало для реалізації «Плану дій», подекуди навіть спостерігався рух назад. Наприклад, повідомлялось, що через декілька днів після закриття правоохоронними органами найбільшого сайту — порушника прав інтелектуальної власності, українська влада дозволила знову його відкрити.⁹¹

Загалом, відсутність чітких обвинувальних та судових процедур у справах, пов'язаних із порушеннями прав у мережі Інтернет, є перешкодою для ефективного правозастосування, а існуючі процедури надто складні для ефективного використання.

Крім того, у ст. 40 Закону України «Про телекомунікації»⁹² (п. 4, що містить положення стосовно «відповідальності операторів») йдеться про те, що оператори (провайдери інтернет-послуг) не несуть відповідальності за зміст інформації, що передається їхніми мережами. Крім того, провайдери інтернет-послуг мають право припинити надання послуг кінцевим споживачам або блокувати доступ до веб-сайтів, які порушують права третіх осіб, на підставі рішення суду. Деякі провайдери інтернет-послуг видаляють відповідні посилання на прохання правовласників, проте, більшість відмовляє в задоволенні такого клопотання та вимагає надання рішення суду. Це суперечить усталеній практиці в Європі, США, а також інших державах, де законодавець подбав про належні зобов'язання провайдерів інтернет-послуг видаляти контент, що порушує права третіх осіб.

Пропозиції щодо змін до законодавства, які стосуються удосконалення системи захисту прав у мережі Інтернет, були надані в травні 2013 року (додатково переглянуті в червні, вересні та грудні), зокрема стосовно змін до Законів України «Про авторське право і суміжні права» та «Про телекомунікації». На жаль, згідно з отриманими відгуками, за винятком позитивної зміни стосовно зменшення термінів видалення контенту, що порушує права третіх осіб, інші запропоновані зміни викликають серйозні занепокоєння, що в разі їх прийняття вони виявляться неефективними у вирішенні проблем он-лайн піратства.⁹³

Тому уряду України потрібно затвердити ключові реформи щодо захисту прав у мережі Інтернет з метою боротьби з інтернет-піратством, зокрема ухвалити законодавство, яке б передбачало відповідний режим видалення на вимогу правовласника («notice and takedown»).⁹⁴ Будь-яка пропозиція мала б стосуватись як проблеми інтернет-піратства, так і способів запобігання зловживанням та вдосконалення процедури (наприклад, процедури зустрічного повідомлення).

Рекомендації:

- A. Запровадити правові реформи, щоб: 1) роз'яснити, що компанії нестимуть відповідальність за функціонування сайту, на якому пропонуються матеріали, що порушують авторське право та права на знаки для товарів і послуг; та 2) створити ефективні стимули для інтернет-провайдерів задля співпраці з правовласниками;
- B. Забезпечити, щоб у судів було право, а в окремих випадках — обов'язок, видавати накази, що зобов'язують інтернет-провайдерів надавати правоохоронним органам або правовласникам інформацію про власників сайтів, підозрюваних у порушенні прав.
- C. Забезпечити процедуру отримання правоохоронними органами інформації щодо власників веб-сайтів, підозрюваних у пропонуванні піратської або контрафактної продукції. Така процедура має передбачати гарантії від зловживань, а також дотримання належної правової процедури (наприклад, механізми захисту від прихованих розслідувань).
- D. Розробити інструкції та більш ефективні процедури, які б дозволяли правоохоронним органам, прокурорам і суддям проводити розслідування у кримінальних справах, пов'язаних зі злочинами у мережі Інтернет.
- E. Запровадити відповідні процедури видалення контенту на вимогу правовласника для сайтів, які здійснюють хостинг незаконного матеріалу.
- F. Повною мірою забезпечити виконання договорів ВОІВ щодо цифрового середовища — Договору ВОІВ про авторське право та Договору ВОІВ про виконання і фонограми.

3. Усунення недоліків у сфері процедур цивільного правозастосування

За інформацією галузевих звітів, в українському законодавстві у сфері ІВ недостатньо чітко прописані процедури знищення вилученої продукції і обладнання, призначеного для її виробництва,⁹⁵ що перешкоджає ефективному впровадженню і застосуванню правових норм, які регулюють процес знищення. Як наслідок, знищення вилученої підробленої продукції не завжди здійснюється належним чином і ця продукція навіть може повернутись на ринок. Приміром, згідно з повідомленнями, обсяги і кількість випадків торгівлі підробленими пестицидами та агрохімікатами в Україні щороку зростають,⁹⁶ тому необхідно внести зміни до Закону України «Про пестициди і агрохімікати», з метою запровадження чіткого механізму знищення підроблених пестицидів та агрохімікатів.

Іншим недоліком є велика тривалість судового розгляду справ, поєднана з відсутністю стримуючого рівня покарань, призначених судами, та нестача суддів, кваліфікованих для розгляду справ, пов'язаних з ІВ.⁹⁷ Крім того, власники прав ІВ стикаються з проблемами, пов'язаними з обтяжливими вимогами щодо доказів, яких вимагають надавати українські суди, зокрема, вимогою надання інформації про право власності.⁹⁸

Крім того, існує проблема розрахунку матеріального збитку від незаконного використання об'єктів промислової власності, порядок якого регулюється п. 26 Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» (Постанова КМУ № 1185 від 03.10.2007). Зокрема, даний пункт передбачає: «Розмір збитків через неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності визначається станом на дату оцінки із застосуванням оціночної процедури накопичення прибутку (доходу), який не отримав суб'єкт права інтелектуальної власності та/або ліцензіат внаслідок неправомірного використання об'єкта права інтелектуальної власності, виходячи з обсягів виробництва та/або реалізації контрафактної продукції». В результаті, наприклад, у випадку, коли продукція зберігається на складі, її обсяги не враховуються при розрахунку збитків, бо така продукція не реалізована. Тому необхідно внести зміни до цього пункту, передбачивши, що розмір збитків визначається не лише з урахуванням обсягів виробництва та/або реалізації контрафактної продукції, але й із урахуванням обсягів іншого неправомірного використання об'єкта права ІВ.

Крім того, для ефективного захисту прав власників знаків для товарів і послуг необхідно запровадити механізм разового грошового стягнення як альтернативу відшкодуванню збитків через неправомірне використання цього об'єкта права ІВ. З цієї метою рекомендовано ст. 21 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» доповнити пунктом 3 такого змісту:

«3. Суд має право винести рішення про виплату разового грошового стягнення, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків.

При визначенні разового грошового стягнення, яке має бути виплачено замість відшкодування збитків, суд зобов'язаний у встановлених цією частиною межах визначити розмір разового грошового стягнення, враховуючи вину особи та інші обставини, що мають істотне значення.»

Відповідний проект Закону № 2148а «Про внесення змін до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (щодо впровадження механізму разового грошового стягнення для ефективного захисту права власників знаків для товарів і послуг)» був внесений до Парламенту 27 травня 2013 року і перебуває на розгляді.

Рекомендації:

- A. Запровадити обов'язкові зрозумілі процедурні правила стосовно процесу знищення підроблених товарів та обладнання для їх виробництва.
- B. Скоротити тривалість процедури розгляду справ і посилити стримуючий ефект цивільно-правових заходів.
- C. Зменшити тягар вимог щодо надання доказів, зокрема стосовно права власності, та видати циркулярний лист українським судам про застосування презумпції чинності прав.
- D. Викласти п. 26 Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» (Постанова КМУ № 1185 від 03.10.2007) у такій редакції: «Розмір збитків через неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності визначається станом на дату оцінки із застосуванням оціночної процедури накопичення прибутку (доходу), який не отримав суб'єкт права інтелектуальної власності та/або ліцензіат внаслідок неправомірного використання об'єкта права інтелектуальної власності, виходячи з обсягів виробництва та/або реалізації контрафактної продукції, та із обсягів іншого неправомірного використання об'єкта права інтелектуальної власності».
- E. Ст. 21 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» доповнити пунктом 3 такого змісту: «3. Суд має право постановити рішення про виплату разового грошового стягнення, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків.

При визначенні разового грошового стягнення, яке має бути виплачено замість відшкодування збитків, суд зобов'язаний у встановлених цією частиною межах визначити розмір разового грошового стягнення, враховуючи вину особи та інші обставини, що мають істотне значення.»

4. Усунення правових недоліків у режимі охорони прав інтелектуальної власності

Починаючи з 2011 року, Державна служба інтелектуальної власності України (ДСІВУ) просуває в українському парламенті — Верховній Раді — проекти законів, а саме: проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності» та проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав».⁹⁹

Що стосується законодавства у сфері промислової власності, то проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності», який передбачає внесення змін до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» та Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», усе ще перебуває на стадії розгляду. У зв'язку з цим слід звернути увагу на те, що в запропонованому проекті Закону відсутня процедура подання заперечень (зокрема, й третіми особами) на стадії розгляду заявок (pre-registration opposition

procedure). Відсутність процедури розгляду заперечень на стадії розгляду заявок створює сприятливі умови для осіб, які прагнуть недобросовісно зареєструвати промислові зразки або торговельні марки до того, як це зробить їхній законний власник. Для анулювання таких реєстрацій можуть знадобитись роки, і протягом цього часу законні власники або споживачі будуть позбавлені можливості використовувати торговельну марку, поки її чинність оскаржується. Також потрібно надати можливість оскарження рішень щодо патентів на промислові зразки та свідоцтв на знаки для товарів і послуг в Апеляційній палаті ДСІВУ не лише заявникам, але й іншим зацікавленим особам. Введення зазначених процедур сприятиме швидкому, економному вирішенню можливих конфліктів та існуванню більш надійного реєстру промислових зразків і торговельних марок.

До зловживання патентними правами призводить й існуюча процедура видачі патентів на корисні моделі в Україні, коли в результаті недобросовісного отримання патентної охорони на технічні рішення, які не мають новизни і вже наявні на ринку, порушуються права третіх осіб.

У зв'язку з цим необхідно законодавчо закріпити такі положення:

- передбачити можливість подання заперечень третіми особами на стадії розгляду заявок на корисні моделі;
- надати можливість оскарження рішень щодо патентів на корисні моделі в Апеляційній палаті ДСІВУ не лише заявникам, але й іншим зацікавленим особам.

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав» також ще перебуває на стадії розгляду в українському парламенті. Правовласники повідомляють про серйозні проблеми, пов'язані з діяльністю організацій колективного управління в Україні, зокрема із сумнівною відміною акредитації уповноважених організацій колективного управління¹⁰⁰ та поточним процесом акредитації шахрайських організацій, які насправді представляють лише декількох, а то й не представляють жодного правовласника, що мають відношення до українського ринку.^{101, 102} Крім того, повідомляється, що український Уряд не вжив належних заходів стосовно організацій, які намагаються видавати «ліцензії» без належних для цього прав, або ж щодо організацій колективного управління, які не були первинно створеними безпосередньо правовласниками.¹⁰³ Отже, проект Закону повинен містити положення, спрямовані на вдосконалення системи колективного управління правами в Україні. Важливо роз'яснити, що уповноваженими організаціями колективного управління можуть бути лише ті, які отримали повноваження від більшості правовласників, чий репертуар використовується на території України.

Крім того, у 2012 році Вищий господарський суд України у своїх постановках оголосив, що зберігання незаконних копій програмного забезпечення у пам'яті комп'ютера може бути порушенням авторських прав. Проте ані в законі України про авторське право, ані в ККУ не передбачено, що використання незаконних копій програмного забезпечення є порушенням, яке має бути зафіксоване.

Також повідомлялось, що різні міністерства уряду України (зокрема Міністерство внутрішніх справ, органи Державної податкової служби та прокуратури) використовують неліцензійне програмне забезпечення.¹⁰⁴ У 2003 році Кабінет Міністрів України прийняв постанову, згідно з якою був затверджений порядок використання комп'ютерних програм органами виконавчої влади. Цією постановою було передбачено, що державні органи повинні використовувати належним чином ліцензоване та законне програмне забезпечення, а також заборонено державним службовцям самостійно встановлювати, використовувати або копіювати програмне забезпечення без попередньої консультації із відповідальним системним адміністратором. У 2004 році український уряд ухвалив нове розпорядження щодо проведення легалізації комп'ютерних програм в органах виконавчої влади. Було призначено єдиний орган, відповідальний за забезпечення виконавчих органів ліцензійним програмним забезпеченням, з метою недопущення використання піратського програмного забезпечення у державному секторі. Цим органом стала ДСІВУ. На жаль, український уряд не поспішає виконувати розпорядження щодо легалізації програмного забезпечення у державних установах.

Іншим недоліком є питання несплати роялті державними телерадіокомпаніями. Телерадіокомпанії зобов'язані сплачувати правовласникам компенсації за використання у своїх програмах матеріалів, захищених авторським правом. Проте представники галузі стикнулись із труднощами щодо сплати державними телерадіокомпаніями компенсацій у зв'язку з тим, що державним бюджетом не було передбачено виділення коштів на таку виплату. Крім того, несплата передбачених законом роялті не вважається однозначним порушенням авторського права або суміжних прав.

Щодо захисту патентів в Україні, слід зазначити, що необхідно вжити додаткових кроків для забезпечення належного захисту патентів на лікарські засоби та інформації, яка вимагається для надання регулюючими органами. Зокрема, залишається незрозумілим, на якій стадії та згідно з якими повноваженнями регуляторний орган може відмовити в реєстрації лікарського засобу, якщо заявник порушує права на захист даних або права на патент щодо референтного лікарського засобу. Крім того, викликає занепокоєння нова законодавча ініціатива, винесена на розгляд Кабінетом Міністрів України, яка передбачає внесення змін до статті 9 Закону «Про лікарські засоби», оскільки її результатом може стати послаблення патентної охорони в Україні.¹⁰⁵ У законопроекті пропонується відмінити вимогу подання заявниками для реєстрації лікарських засобів разом із заявкою засвідченої копії патенту(-ів) на інноваційний продукт або ліцензії, на підставі якої дозволяється виробництво та продаж копії інноваційного продукту. Ці документи допомагають забезпечити, щоб заявники генериків не отримали реєстраційного посвідчення у той час, як основний інноваційний продукт усе ще охороняється патентом. У результаті, відміна вимоги надання цих документів при поданні заявки на реєстрацію лікарських засобів є суттєвим кроком назад у забезпеченні ефективного захисту патентів.

Рекомендації:

- A. Прийняття законодавчих норм щодо введення процедури дореєстраційного подання заперечень щодо заявок на промислові зразки, торговельні марки і корисні моделі, та надання можливості оскарження рішень щодо видачі охоронних документів на ці об'єкти в Апеляційній палаті ДСІВУ не лише заявникам, але й іншим зацікавленим особам.
- B. Затвердження належної процедури для уповноважених організацій колективного управління у сфері публічного сповіщення та телерадіотрансляцій шляхом введення таких критеріїв: 1) обсяг прав активних користувачів, 2) належне і безпосереднє керівництво з боку правовласників, та 3) відкрита і прозора процедура акредитації/авторизації.
- C. Внесення змін до закону про авторське право шляхом включення положення про те, що використання або зберігання незаконних копій програмного забезпечення є порушенням авторських прав.
- D. Реалізація розпорядження щодо легалізації програмного забезпечення, яке використовується органами влади.
- E. Надання статусу порушення авторських або суміжних прав випадкам несплати роялті за використання прав на музичні твори або зборів за копіювання.
- F. Запровадження чітких процедур стосовно ефективного патентного захисту та захисту інформації, що вимагається для надання регулюючими органами.
- G. Запровадження системи сплати підвищених компенсацій з метою адекватного відшкодування збитків правовласникам та стримування від вчинення подальших порушень.

5. Удосконалення адміністративних процедур правозастосування

Повідомлялось, що належні адміністративні процедури правозастосування насправді передбачені, але, на жаль, вони використовуються неефективно.¹⁰⁶ Тому вирішальну роль відіграє належне впровадження адміністративних процедур правозастосування разом із наявністю і належним застосуванням кримінальних санкцій на рівні, достатньому для стримування поширення піратства.

Одним із основних недоліків Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) є вимога доведення умислу порушника згідно зі ст. 51.2¹⁰⁷ що є досить проблематичним. Хоча умисел має значення для кримінальної процедури, він не стосується адміністративних санкцій, тому це положення потребує внесення поправок.

Крім того, беручи до уваги тривалу практику адміністративних судів із застосування мінімальних штрафів за адміністративні порушення (причому суди навіть не розглядали можливості застосування максимальних штрафів), слід запропонувати внесення змін з метою значного підвищення мінімальних адміністративних штрафів, рівень яких наразі є низьким.

Також існує проблема зі знищенням конфіскованих згідно зі ст. 51.2 КУпАП контрафактних товарів. Відповідно до ст. 46 Угоди TRIPS судові органи мають право видати судовий наказ, у якому буде зазначено, що товари, щодо яких встановлено порушення прав, без будь-якої компенсації мають бути усунуті з торгових каналів так, щоб уникнути заподіяння будь-якої шкоди правовласнику, або, якщо тільки це не суперечить існуючим конституційним вимогам, знищені. Крім того, ч. 4 ст. 6 Закону України «Про захист прав споживачів» забороняє введення в обіг фальсифікованої продукції, тобто продукції, виготовленої з порушенням технології або з неправомірним використанням торговельної марки, чи копіюванням форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а також із неправомірним відтворенням товару іншої особи (п. 27 ст. 1 цього Закону). Водночас, конфіскована в дохід держави за рішенням суду контрафактна продукція може бути повторно введена в господарський обіг. Саме тому необхідно передбачити в ст. 51-2 КУпАП обов'язкове знищення конфіскованих контрафактних товарів, матеріалів і обладнання, які використовувались для їхнього виготовлення.

Також необхідно внести зміни до ст. 7 Закону України «Про виконавче провадження» шляхом включення до неї положень, які б дозволяли брати участь правовласнику, чиї права були порушені (або його законному представнику) у процедурі знищення товарів. Як зазначалось вище, прозорі процедури знищення мають суттєве значення для запобігання повторному проникненню контрафактної продукції у торгові канали, а також поверненню вилученого обладнання на незаконні виробництва.

Рекомендації:

- A. Внести зміни до ст. 51.2 КУпАП, зокрема, вилучення слова «умисний» з формулювань та передбачення обов'язкового знищення конфіскованих контрафактних товарів, матеріалів і обладнання, які використовувались для їхнього виготовлення.
- B. Внести зміни до КУпАП з метою підвищення мінімального розміру адміністративних штрафів.
- C. Внести зміни до ст. 7 Закону України «Про виконавче провадження» шляхом включення до неї положень, які б дозволяли брати участь правовласнику, чиї права були порушені (або його законному представнику) у процедурі виконання судових рішень, пов'язаній зі знищенням вилученої контрафактної продукції, матеріалів і обладнання, що використовувались для її виготовлення.

6. Удосконалення митних процедур правозастосування

Новий Митний кодекс України (МКУ) набрав чинності у червні 2012 року.¹⁰⁸ МКУ передбачає чіткі повноваження *ex officio* митних органів (ст. 257) для належного проведення розслідувань з метою правозастосування. Проте митні органи недостатньо задіяні у здійсненні правозастосовних заходів і тому не повною мірою використовують свої повноваження *ex officio*.¹⁰⁹

Крім того, правозастосовні заходи залишаються неефективними у боротьбі з широким розповсюдженням контрафактної та піратської продукції, значна кількість якої переміщується через територію України транзитом до третіх країн,¹¹⁰ оскільки працівники митних органів не мають повноважень вживати заходів проти товарів, що порушують права ІВ, які переміщуються через територію України транзитом.¹¹¹

Відповідно до п. 8 ст. 243 МКУ товари, конфісковані за рішенням суду відповідно до ст. 476 МКУ, підлягають безоплатному переданні для потреб лікувальних, навчальних закладів, закладів та установ соціально-культурної сфери, інших установ, що фінансуються за рахунок державного чи місцевих бюджетів, або переробці, утилізації чи знищенню. Однак класифіковані за ст. 476 МКУ товари, як правило, є контрафактними, невідомого походження і сумнівної якості. При цьому цивільне та

кримінальне законодавства передбачають знищення контрафактного товару. Таким чином, Державна виконавча служба України, яка виконує рішення судів, виходячи з положень п. 8 ст. 243 МКУ, має можливість застосовувати альтернативні способи розпорядження конфіскованою продукцією. При цьому правовласник (або його представник), права якого були порушені, відсторонений від цієї процедури, він не є членом відповідної комісії, не підписує акт про передання, має обмежені можливості контролю. Тому доцільно доповнити санкцію ст. 476 МКУ нормою, яка б передбачала знищення товарів, що порушують охоронювані законом права ІВ.

Крім того, у МКУ не встановлені умови знищення контрафактної продукції.¹¹² Таким чином, правовласник може понести значні витрати на зберігання товарів на митному складі.

Існують недоліки у взаємодії підрозділів митних органів, обумовлені відсутністю обов'язкової перевірки товарів, що переміщуються з приховуванням від митного контролю, на предмет порушення прав ІВ. Так, при виявленні митними органами товарів, що переміщуються з приховуванням від митного контролю, інспектор, який виявив правопорушення, складає протокол про порушення митних правил і передає його до відділу боротьби з контрабандою. Однак підрозділ по боротьбі з контрабандою не інформує відділ захисту прав ІВ про виявлення товарів, які порушують права інтелектуальної власності, та не розглядає питання щодо контрафактності виявленого товару. У зв'язку з цим існує можливість введення в обіг в Україні контрафактних товарів невідомого походження і якості. Митним органам необхідно вдосконалити положення митного законодавства щодо: обов'язкової перевірки товарів, які переміщуються з приховуванням від митного контролю, на предмет порушення прав ІВ; інформування про виявлені порушення прав ІВ підрозділу, який займається захистом прав інтелектуальної власності, та обов'язкового знищення таких товарів з метою недопущення їх введення в обіг. При цьому штраф у сумі вартості товару повинен розраховуватись, виходячи з вартості оригінального товару.

Оскільки відповідно до пп. в) п. 8 ст. 257 МКУ передбачено, що торговельна марка та виробник товарів зазначаються лише за наявності в товаросупроводжувальних і комерційних документах, цим користуються недобросовісні декларанти для приховування факту ввезення контрафактної продукції. З урахуванням цього, необхідно з пп. в) п. 8 ст. 257 МКУ прибрати дане уточнення, наведене в дужках, а саме — прибрати словосполучення «(за наявності в товаросупроводжувальних і комерційних документах)», що зробить обов'язковим зазначення таких відомостей у митній декларації.

Ще одним недоліком українського законодавства є можливість імпорту/експорту контрафактної продукції під виглядом гуманітарної допомоги. Для вирішення цього питання необхідно передбачити на законодавчому рівні норми, які забороняють імпорт/експорт контрафактної продукції у вигляді гуманітарної допомоги. Для цього необхідно внести зміни до Закону України «Про гуманітарну допомогу», передбачивши заборону імпорту/експорту контрафактних товарів, наприклад шляхом запровадження у підзаконних актах обов'язку надання документів, які підтверджують походження товарів та прав на використання торговельних марок. Це дозволить запобігти виданню Міністерством соціальної політики України наказів щодо визнання контрафактних товарів гуманітарною допомогою.

Корисним є використання позитивного досвіду (наприклад, досвід російських митних органів або митних органів інших держав — членів СОТ), який заявив себе як ефективний і забезпечив досягнення більш високих показників щодо кількості контрафактних товарів, виявлених митними органами. Запровадження такого цільового показника, як «кількість одиниць контрафактних товарів» (ККТ), посилило конкуренцію між російськими митними постами, внаслідок чого кількість звернень до правовласників з метою перевірки походження товарів зростає. Також це сприяло покращенню функціонування митного реєстру об'єктів права ІВ. Запровадження ККТ вимагатиме попередніх переговорів та координації дій між усіма зацікавленими сторонами, а також вимагатиме внесення відповідних змін до МКУ.

Рекомендації:

- A. Внести зміни до МКУ для розширення повноважень ex officio працівників митних органів щодо підроблених товарів, які переміщуються транзитом.
- B. Доповнити санкцію ст. 476 МКУ нормою, яка б передбачала знищення товарів, що порушують охоронювані законом права ІВ.
- C. Внести зміни до МКУ для встановлення чітких умов знищення контрафактних товарів.
- D. Внести зміни до МКУ щодо обов'язкової перевірки товарів, які переміщуються з приховуванням від митного контролю, на предмет порушення прав ІВ; інформування про виявлені порушення прав ІВ підрозділу, який займається захистом прав інтелектуальної власності, та обов'язкового знищення таких товарів з метою недопущення їх введення в обіг.
- E. Внести зміни до пп. в) п. 8 ст. 257 МКУ, які зроблять обов'язковим зазначення торговельної марки та виробника товарів у митній декларації.
- F. Внести зміни до Закону України «Про гуманітарну допомогу», передбачивши заборону імпорту/експорту контрафактних товарів під виглядом гуманітарної допомоги.
- G. Застосовувати позитивний досвід інших країн та запровадити систему ККТ (кількість одиниць контрафактних товарів) для митних органів України, а також розробити ключові показники результативності.

Політичні рекомендації

Наведені нижче політичні рекомендації заохочують до застосування масштабніших заходів, дій та ініціатив з метою більш цілеспрямованої реалізації та забезпечення дотримання законодавства в сфері ІВ відповідно до наведених вище рекомендацій.

Політичні рекомендації спрямовані, насамперед, на введення в дію загальної національної стратегії ІВ та розширення повноважень щодо нагляду за виконанням цієї стратегії та відповідних законодавчих положень. З метою підвищення ефективності, рекомендації пропонують здійснення більш ефективного контролю і координації між державними установами та заохочують до співпраці з представниками бізнесу й власниками прав ІВ.

Як уже згадувалось, відповідною відправною точкою могло б стати створення всеосяжної національної стратегії у сфері ІВ та реалізація плану дій, що охоплює увесь спектр правових і політичних реформ, технічне сприяння і заходи з нарощування потенціалу, канали міжнародного співробітництва та інструменти для зміцнення правозастосовної практики.

Крім того, ефективній реалізації стратегії ІВ може сприяти створення на високому рівні нового компетентного міжвідомчого органу влади в галузі інтелектуальної власності або покладання відповідальності на існуючий компетентний орган у сфері інтелектуальної власності. Такий орган матиме повноваження з нагляду за запровадженням заходів і дотриманням норм. Він нестиме повну відповідальність і контролюватиме координацію діяльності відповідних установ, розробку та реалізацію спільних стратегічних планів та надання уряду звітності щодо конкретних показників діяльності.

1. Поліпшення координації між виконавчими органами, зокрема, міліцією, судовими та митними органами, у сфері боротьби з підробками і піратством

Одним із важливих аспектів правозастосування є співпраця та координація між правоохоронними органами. В Україні відповідальність за регулювання і забезпечення дотримання прав ІВ несе ряд державних органів,¹¹³ включаючи ДСІВУ, Державне підприємство «Український інститут промислової власності», Державне підприємство «Українське агентство з авторських та суміжних прав», Антимонопольний комітет України, Вищий господарський суд України, Апеляційний суд

України, Генеральну прокуратуру України та Міністерство доходів і зборів України. Хоча ці органи і співпрацюють між собою, рівень цієї співпраці має бути підвищений. Запровадження форм ефективної співпраці та координації особливо важливе в сфері піратства в мережі Інтернет та правозастосування в цілому.

Рекомендації:

- A. Створення на високому рівні нового компетентного органу влади в сфері ІВ або покладання відповідальності на існуючу міжвідомчу Раду з інтелектуальної власності для координації реалізації стратегії інтелектуальної власності. Такий орган влади матиме повноваження для реалізації рекомендацій, забезпечення правозастосування і координації між відповідними установами.
- B. Створення Міністерством внутрішніх справ України та Генеральною прокуратурою України єдиної методології і керівних принципів щодо розслідування та кримінального переслідування за порушення прав ІВ для того, щоб особи, які здійснюють переслідування, мали можливість належним чином розслідувати адміністративні та кримінальні справи, а також для забезпечення єдиного підходу до таких справ по всій країні.
- C. Створення скоординованої робочої групи, що складатиметься з представників різних українських відомств, з метою забезпечення однакового тлумачення та узгодженого і однакового застосування нових законів.
- D. Заохочення вищих спеціалізованих судів у цивільних і кримінальних справах до розробки інструкцій для суддів з питань винесення вироків і ведення справ з питань ІВ.
- E. Запровадження спеціалізації суддів, які розглядають справи, пов'язані з порушенням прав ІВ.
- F. Заохочення митних органів і міліції до більш активної участі у розробці та використанні існуючих технічних засобів для збору та обміну інформацією. Обмін інформацією між митними органами, зокрема інформацією, потрібною для більш точного визначення та відстеження відправлень, підозрюваних у наявності товарів, що порушують права ІВ.
- G. Удосконалення наявних у митних органів інструментів для оцінки ризику, наприклад, з урахуванням відмінностей у цінах між оригінальною та контрафактною продукцією. Потрібно встановити систему, яка б сигналізувала про ввезення певної продукції, що не відповідає заявленій вартості.
- H. Сприяння співпраці та координації між правоохоронними органами за допомогою таких заходів, як слідчі навчальні програми, семінари для суддів, семінари та конференції для співробітників правоохоронних органів.
- I. Удосконалення технічної інфраструктури та розвиток он-лайн-мереж для надання органам з правозастосування у сфері прав ІВ можливості для здійснення швидкого обміну інформацією з питань правозастосування, зокрема повідомлення в режимі реального часу про підозрілі товари, місця виробництва продукції, канали дистрибуції і ключові точки продажу.
- J. Співпраця з Всесвітньою митною організацією з метою використання системи IPM.
- K. Проведення досліджень та надання інформації про технічні інструменти і системи, призначені для запобігання правопорушенням та розслідування (зокрема системи відстеження, які допомагають відрізнити оригінальну продукцію від контрафактної).
- L. Розробка баз даних для збору, зберігання та аналізу інформації про масштаби і наслідки порушень прав ІВ, національних прецедентів щодо таких порушень, а також про системи, призначені для розширення доступу органів державної влади та приватних суб'єктів до інформації.
- M. Випуск документів, необхідних для реалізації прав ІВ, таких як довідники й посібники, та їх надання правоохоронним органам.

2. Встановлення ефективного діалогу і співпраці між українськими органами влади, власниками прав інтелектуальної власності та іншими зацікавленими сторонами

Ефективна співпраця між приватними власниками прав ІВ та державними органами є ключовим елементом у боротьбі з підробками і піратством. У той час, як підприємства несуть основну відповідальність за захист своєї ІВ, держава відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного режиму захисту прав інтелектуальної власності, який включає зобов'язання і стимулюючі фактори для всіх сторін-учасниць та забезпечує дотримання відповідних законодавчих і нормативних актів. Правовласники можуть сприяти державі у проведенні розслідувань і діях щодо правозастосування завдяки технічній компетентності з питань розрізнення підробок і оригінальної продукції та завдяки інформації про канали поставок, задіяні у виробництві, дистрибуції і продажу продукції. Правовласники можуть сприяти державі у знищенні контрафактних товарів. Вони також можуть надавати підтримку ініціативам з підвищення компетентності та професійної підготовки державних органів, а також у зборі інформації та розробці стандартів, обміні провідним досвідом і загальній координації.

Рекомендації:

- A. залучати правовласників до діяльності всіх робочих груп відповідних міністерств для сприяння у розробці політики та законодавства, що стосується відповідних галузей промисловості.
- B. залучати правовласників до участі у робочій групі слідчих міліції та прокуратури для сприяння у розробці керівних слідчих принципів та методології.
- C. залучати правовласників або їхніх представників до процесу знищення контрафактних товарів, шляхом внесення змін до п. 2 ст. 7 Закону України «Про виконавче провадження» для розширення переліку осіб, котрі можуть бути залучені держвиконавцем для проведення виконавчих дій.
- D. залучати галузевих експертів до судових процесів з метою оптимізації і прискорення кримінальних розслідувань, та підготовки керівних принципів, які б забезпечували допустимість використання висновків приватного експерта.
- E. Міністерство внутрішніх справ України та Генеральна прокуратура України повинні визначити офіційну контактну особу для взаємодії з власниками прав ІВ, з метою ефективнішого проведення кримінальних розслідувань та судових розглядів і їх успішного завершення.
- F. сприяти створенню і підтримці офіційних або неофіційних механізмів, таких як консультативні групи, що сприятимуть взаємодії між українськими органами влади та правовласниками, а також іншими відповідними зацікавленими сторонами, включаючи організаторів ярмарків, транспортні та логістичні компанії, роздрібних торговців і постачальників платіжних послуг.
- G. внести зміни до законодавства про захист персональних даних, які б дозволяли провайдером інтернет-послуг та компаніям — операторам телефонного зв'язку, надавати інформацію про порушників у разі, якщо вони користувались мобільним телефоном для доступу до Інтернету.
- H. налагодити співпрацю з приватними зацікавленими сторонами для розробки системи електронного обміну інформацією і завчасного попередження про підроблену та піратську продукцію.
- I. вдосконалювати механізм обміну з правовласниками інформацією про товари і упаковку до призупинення її митного оформлення, з метою сприяння митним органам у визначенні, чи товари порушують права.
- J. вдосконалювати механізм обміну інформацією з правовласниками щодо заходів технічного захисту і вилучених пристроїв для обходу систем захисту, а також надання правовласникам зразків вилучених пристроїв для обходу систем захисту, з метою надання правовласникам можливості модернізації технологічних заходів задля позбавлення пристроїв для обходу систем захисту ефективності. Стимулювати і сприяти діалогу між правовласниками та іншими зацікавленими сторонами, спрямованому на використання можливостей співпраці, а також приділяти більшу увагу об'єднанню зусиль для боротьби з порушеннями прав ІВ. Зосередження уваги на спільних інтересах має сприяти укладанню мирових угод, які доповнюватимуть законодавчу базу.

- К. Створити українську «Обсерваторію по боротьбі з підробками і піратством», до складу якої входитимуть відповідні представники уряду, промисловості та інші зацікавлені сторони. Ця ініціатива може слугувати платформою для встановлення зв'язків між національними органами влади та правовласниками. Її діяльність могла б включати реалізацію ефективних рекомендацій з питань політики і надання допомоги державі в межах правозастосовної роботи, про яку йшлося вище.

3. Розширення масштабів заходів з підвищення адміністративної та технічної компетентності у справах інтелектуальної власності

Ефективність захисту прав ІВ в країні значною мірою залежить від її здатності забезпечити дотримання і виконання цих прав. Таким чином, на додаток до рекомендації щодо вдосконалення законодавства і зміцнення правозастосування слід вводити методи вдосконалення знань, поліпшення навчання та розвитку навичок і компетентності.

Рекомендації:

- A. Збільшення кількості державних інспекторів з питань ІВ у ДСІВУ, щоб для кожного з 25 регіонів був призначений принаймні один інспектор з питань інтелектуальної власності.
- B. Виділення більшої кількості персоналу і ресурсів для спеціалізованого підрозділу з питань злочинності у сфері ІВ в межах Департаменту Державної служби боротьби з економічною злочинністю при Міністерстві внутрішніх справ України, а також для Управління боротьби з кіберзлочинністю при Міністерстві внутрішніх справ України; забезпечення відповідної підготовки співробітників для боротьби з інтернет-злочинами.
- C. Виділення більшої кількості кваліфікованих ресурсів для господарських судів, які мають суддів, що спеціалізуються на розгляді справ у сфері ІВ.
- D. Збільшення кількості фахівців з питань ІВ в міліції та надання їм кращих ресурсів.
- E. Призначення спеціальних слідчих у галузі прав ІВ, прокурорів і співробітників міліції на загальнодержавному і регіональному рівнях по всій території України для боротьби зі злочинами у сфері ІВ.
- F. Організація більшої кількості вітчизняних програм і забезпечення максимально продуктивного використання коштів, запропонованих на міжнародному рівні, завдяки участі у проектах із технічної допомоги, які проводяться спільно з іноземними державами (наприклад, проекти ЄС Twinning та TAIEХ), для сприяння реалізації та забезпечення дотримання прав ІВ.
- G. Розширення співпраці з міжнародними організаціями та участь у їхніх навчальних семінарах (Всесвітня митна організація, Інтерпол, Європол і ЮНІКРІ).
- H. Розроблення і погодження графіку спеціалізованих семінарів з ІВ, зокрема семінарів, організованих правовласниками на тему відмінностей між оригінальною і контрафактною продукцією, для правоохоронних органів (міліція та митні органи), що проводилися б щомісяця, в ідеалі — для кожного сектору.
- I. Сприяння співпраці між представниками правоохоронних органів у США, ЄС та інших державах СОР у боротьбі з порушеннями прав і злочинами у сфері ІВ в мережі Інтернет.

4. Підвищення рівня обізнаності громадськості та політиків стосовно підробок та піратства і пов'язаної з ними економічної та соціальної шкоди

В Україні, як і в багатьох інших країнах, дослідження показали, що споживачі регулярно купують підроблені і піратські товари, а чимало державних діячів та осіб, відповідальних за прийняття рішень, продовжують розглядати підробки та піратство як «злочин без жертв» і приділяють їм менше уваги в межах розробки та реалізації політики.

Отже, існує необхідність підвищення суспільної та політичної поінформованості й розуміння значення поширення підробок і піратства та пов'язаної з ними економічної і соціальної шкоди. Для споживачів, правовласників і державних діячів важливо бути в курсі проблеми підробок, усвідомлювати економічні й соціальні наслідки та знати, що саме зацікавлені сторони можуть зробити для боротьби з підробками і піратством.

Рекомендації:

- A. Створення національної ініціативи для підвищення поінформованості громадськості про значення інтелектуальної власності, негативні наслідки порушень прав ІВ, а також про шкоду і збитки, яких завдають підробки і піратство, на основі перевіреної в усьому світі інформаційної кампанії BASCAP («Підробки коштують більше — я купую справжнє»).
- B. Співпраця з підприємствами в Україні та на міжнародному рівні з метою розробки програми щодо ефективної реалізації національної кампанії у всій країні, приділяючи особливу увагу дітям та молоді.
- C. Розробка загальної комунікаційної стратегії з питань правозастосовної діяльності, зокрема використання нових каналів поширення інформації, таких як соціальні мережі, а також проектування та розробка спеціального сайту з питань захисту прав.
- D. Запропонувати ДСІВУ розпочати кампанію з роз'яснення того, як захист авторських прав може сприяти можливості законного пропонування контенту за допомогою інноваційних авторизованих сервісів.

Висновок

Боротьба з підробками і піратством має посісти пріоритетне місце у державній політиці. Цю діяльність слід почати з відправлення від імені українського уряду чіткого повідомлення на адресу кримінальних груп і тих, хто займається підробками і піратством, про те, що така діяльність більше не допускатиметься, і що приведення у виконання більш суворого законодавства у сфері ІВ призведе до застосування більш суворих покарань. Такі дії допоможуть переконати бізнесменів і споживачів, які діють у межах закону, в тому, що держава серйозно ставиться до захисту прав ІВ, і закликати їх до підтримки таких зусиль. Державні службовці, міжнародні урядові організації, підприємства і навіть споживачі повинні тісніше співпрацювати з метою розробки більш творчих і ефективних методів боротьби з цією економічною та соціальною проблемою.

Переваги більш розвиненого режиму охорони ІВ для економіки України є незаперечними. Як уже зазначалось, існує тісний взаємозв'язок між ефективністю охорони прав ІВ та економічними показниками країни. Система охорони прав ІВ суттєво впливає на показники економічного зростання у кожній країні, на прямі іноземні інвестиції, зайнятість, інновації та загальну конкурентоспроможність. Таким чином, запровадження надійного режиму охорони прав ІВ та правозастосування є ключовими для досягнення країною свого економічного потенціалу. ІСС через свою ініціативу BASCAP, а також Національний комітет ІСС в Україні готові зробити свій внесок у допомогу уряду України для досягнення цих важливих цілей.

- ¹ «Інтелектуальна власність: рушійна сила інноваційної діяльності та економічного зростання», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: http://www.iccwbo.org/data/documents/intellectual-property/ip_powerhouse-for-innovation-and-economic-growth/
- ² «Роль пов'язаних з авторським правом галузей в економіці України», ВОІВ (2008), доступний за посиланням: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/copyright/1017/wipo_pub_1017.pdf
- ³ «Звіт про стан світових інвестицій за 2012 рік», UNCTAD (2012), доступний за посиланням: <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2012-Full-en.pdf>
- ⁴ «Звіт про стан світових інвестицій за 2012 рік», UNCTAD (2012), доступний за посиланням: <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2012-Full-en.pdf>
- ⁵ «Звіт про прями іноземні інвестиції в Україну за 2011 рік», Ernst & Young (2011), доступний за посиланням: <http://goaleurope.com/wp-content/uploads/2011/07/Ukraine-FDI-Report-2011-Eng.pdf>
- ⁶ «Реформи в Україні: Оцінка існуючого і потенційного прогресу», Економіка України, Dragon Capital, 6 квітня 2011 року.
- ⁷ «Передача технологій і економічні наслідки посилення охорони прав інтелектуальної власності у країнах, що розвиваються», Робочий документ ОЕСР № 62 щодо торговельної політики, доступний за посиланням: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/5kzr6fh57jln.pdf?expires=1401036588&id=id&accname=quest&checksum=FF7588769888557D5D0DE6320659FD51>
- ⁸ «Звіт ВОІВ «Мінливе обличчя інновацій» (2011), доступний за посиланням: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/944/wipo_pub_944_2011.pdf
- ⁹ «Інновації в Україні: Пропозиції до політичних заходів», Європейський інструмент судівства й партнерства для України (2011 р.), доступний за посиланням: http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_EN.pdf
- ¹⁰ «Інновації в Україні: Пропозиції до політичних заходів», Європейський інструмент судівства й партнерства для України (2011 р.), доступний за посиланням: http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_EN.pdf
- ¹¹ Р. Кавазос Сепеда, Д. Ліппольд та Дж. Сенфт «Політичні рекомендації щодо зміцнення охорони прав інтелектуальної власності у країнах, що розвиваються», Робочий документ ОЕСР щодо торговельної політики № 104, с.21 (2010р.), доступний за посиланням: http://www.oecd-ilibrary.org/trade/policy-complements-to-the-strengthening-of-ipsr-in-developing-countries_5km7fmwz85d4-en
- ¹² Звіт ВОІВ «Мінливе обличчя інновацій» (2011), доступний за посиланням: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/944/wipo_pub_944_2011.pdf
- ¹³ «Інновації в Україні: Пропозиції щодо політичних заходів», Європейський інструмент судівства й партнерства для України (2011 р.), доступний за посиланням: http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_EN.pdf
- ¹⁴ «Звіт про стан світових інвестицій за 2012 рік», UNCTAD (2012), доступний за посиланням: <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2012-Full-en.pdf>
- ¹⁵ А. Арора, М. Секаньйола та В.С. Коен, «НДДКР і патентна надбавка», Робочий документ Національного бюро з економічного розвитку (9431 (2003), наведений у книзі Геллека і Ван Поттельберга «Патенти як стимул для інноваційної діяльності», Економічні показники Європейської патентної системи, с. 70, (2007).
- ¹⁶ Звіт ВОІВ «Мінливе обличчя інновацій» (2011), доступний за посиланням: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/944/wipo_pub_944_2011.pdf
- ¹⁷ «Інтелектуальна власність: рушійна сила інноваційної діяльності та економічного зростання», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: http://www.iccwbo.org/data/documents/intellectual-property/ip_powerhouse-for-innovation-and-economic-growth/
- ¹⁸ «Розробка програмного забезпечення в Україні», «Munk, Andersen & Feilberg» (2008), доступний за посиланням: <http://mafcon.com/downloads/ITknowhow.pdf>
- ¹⁹ «Інтелектуальна власність: рушійна сила інноваційної діяльності та економічного зростання», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: http://www.iccwbo.org/data/documents/intellectual-property/ip_powerhouse-for-innovation-and-economic-growth/
- ²⁰ «Розмір компанії і використання прав інтелектуальної власності», П. Йенсен та Е.Вебстер, журнал «The Economic Record», 82:256, 44-55, с. 46 (2006), доступний за посиланням: https://melbourneinstitute.com/downloads/staff/ER_SMEs.pdf
- ²¹ «Підвищення конкурентоздатності малих і середніх підприємств у світовій економіці: стратегії і принципи», ОЕСР (2000), доступний за посиланням: <http://www.oecd.org/industry/smesandentrepreneurship/2010176.pdf>
- ²² «Вдосконалення управління правами інтелектуальної власності та їх набуття інноваційними малими та середніми підприємствами», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Areas-of-work/Intellectual-Property/innovation-and-intellectual-property/>
- ²³ «Інтелектуальна власність: рушійна сила інноваційної діяльності та економічного зростання», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: http://www.iccwbo.org/data/documents/intellectual-property/ip_powerhouse-for-innovation-and-economic-growth/
- ²⁴ «Права інтелектуальної власності для малих і середніх підприємств, що виробляють продукцію у сфері інформаційно-комунікаційних технологій», IDC (2008), доступний за посиланням: http://www.empirica.com/themen/ebusiness/documents/Study_08-2008_IPR.pdf
- ²⁵ «Інновації в Україні: Пропозиції щодо політичних заходів», Європейський інструмент судівства й партнерства для України (2011 р.), доступний за посиланням: http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_EN.pdf
- ²⁶ «Інновації в Україні: Пропозиції щодо політичних заходів», Європейський інструмент судівства й партнерства для України (2011 р.), доступний за посиланням: http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_EN.pdf
- ²⁷ «Інновації в Україні: Пропозиції щодо політичних заходів», Європейський інструмент судівства й партнерства для України (2011 р.), доступний за посиланням: http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_EN.pdf
- ²⁸ «Інтелектуальна власність: рушійна сила інноваційної діяльності та економічного зростання», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: http://www.iccwbo.org/data/documents/intellectual-property/ip_powerhouse-for-innovation-and-economic-growth/
- ²⁹ Див., напр., «ОСТА 2011 — Organized Crime Threat Assessment — Оцінка загрози організованої злочинності» (2011), Європол, доступний за посиланням: <http://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/octa2011.pdf>
- ³⁰ «Інтелектуальна власність: Джерело інноваційної діяльності, творчості, зростання і прогресу», Міжнародна торгова палата (2005), доступний за посиланням: <http://www.iccwbo.org/advocacy-codes-and-rules/bascap/value-of-ip/innovation-creativity-growth-and-progress/>
- ³¹ «Інтелектуальна власність: рушійна сила інноваційної діяльності та економічного зростання», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: http://www.iccwbo.org/data/documents/intellectual-property/ip_powerhouse-for-innovation-and-economic-growth/
- ³² Див., напр., «Звіт про захист прав інтелектуальної власності», Європейська Комісія (2009 р.), доступний за посиланням: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/october/tradoc_145204.pdf
- ³³ «Діалог з питань інтелектуальної власності: Україна», Європейська Комісія, доступний за посиланням: http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/intellectual-property/dialogues/#_ukraine
- ³⁴ «Другий рік України в СОТ: Тенденції зовнішньої торгівлі товарами і аналіз виконання зобов'язань», Аналітичний та консультативний центр «Blue Ribbon» (2010 р.), доступний за посиланням: http://csed.org.ua/files/Book_Ukraine_WTOII_ENG_web.pdf
- ³⁵ Інформація Європейської Комісії про її двосторонні відносини, доступний за посиланням: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/ukraine/>
- ³⁶ За інформацією Офісу Торговельного представника США, 13 країн зі Списку країн, щодо яких ведеться пріоритетне спостереження (Priority Watch List), викликають найбільшу стурбованість через недостатню охорону або захист прав інтелектуальної власності.
- ³⁷ «Спеціальний звіт 301 за 2012 рік», Офіс Торговельного представника США (2012), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2012/april/ustr-releases-annual-special-301-report-intellectual>
- ³⁸ «Офіс Торговельного представник США публікує щорічний Спеціальний звіт 301 стосовно охорони прав інтелектуальної власності», Офіс Торговельного представника США (01 травня 2013 р.), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2013/may/ustr-releases-annual-special-301-report>
- ³⁹ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік», Офіс Торговельного представника США (2013), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/sites/default/files/05012013%202013%20Special%20301%20Report.pdf>
- ⁴⁰ «Офіс Торговельного представника США публікує щорічний Спеціальний звіт 301 стосовно охорони прав інтелектуальної власності», Офіс Торговельного представника США (квітень 2014 р.), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2014/April/USTR-Releases-Annual-Special-301-Report-on-Intellectual-Property-Rights>
- ⁴¹ «Робочий документ персоналу Комісії ЄС. Звіт про охорону і захист прав інтелектуальної власності у третій країнах», Європейська Комісія (2013).
- ⁴² Спеціальний огляд «Ринків, що користуються поганою славою» за 2013 рік, Офіс Торговельного представник США (лютий 2014р.), доступний за посиланням: http://www.ustr.gov/sites/default/files/FINAL-PUBLISHED%202013_Notorious_Markets_List-02122014.pdf
- ⁴³ Український альянс по боротьбі з підробками і піратством: <http://uaacp.org/index.php/en/home-en/11-news-en/70-ukraine-marks-world-anti-counterfeiting-day-i-buy-real.html>
- ⁴⁴ «Обсяг «чорного ринку» України оцінюється в \$ 4,31 млрд.», База даних «чорного ринку» Havoscope, доступний за посиланням: <http://www.havoscope.com/tag/ukraine/>
- ⁴⁵ «Огляди ринку/Тарифи. Текстильні вироби, одяг, взуття та товари для подорожей. Україна», Управління у справах текстильної промисловості і одягу Департаменту торгівлі США (2011), доступний за посиланням: <http://web.ita.doc.gov/tacgi/overseasnew.nsf/alldata/Ukraine>

- ⁴¹ «Тіньовий ринок — 2011. Дослідження міжнародного комп'ютерного піратства BSA», Альянс виробників комерційного програмного забезпечення (Business Software Alliance — BSA) (2012), доступний за посиланням: http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/study_pdf/2011_BSA_Piracy_Study-Standard.pdf
- ⁴² «Тіньовий ринок — 2011. Дослідження міжнародного комп'ютерного піратства BSA», Альянс виробників комерційного програмного забезпечення (Business Software Alliance — BSA) (2012), доступний за посиланням: http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/study_pdf/2011_BSA_Piracy_Study-Standard.pdf
- ⁴³ «Дослідження наслідків піратства. Економічні переваги зниження рівня піратства: Україна», International Data Corporation та Альянс виробників програмного забезпечення (2010), доступний за посиланням: http://portal.bsa.org/piracyimpact2010/cps/cp_ukraine_english.pdf
- ⁴⁴ «Статус «пірата № 1», газета «День» (6 березня 2013 р.), доступний за посиланням: <http://www.day.kiev.ua/en/article/economy/no-1-pirate-status>
- ⁴⁵ «Охорона інтелектуальної власності і комп'ютерне піратство в Україні», Американсько-українська ділова рада (2010), доступний за посиланням: http://www.usubc.org/site/files/IPR_Protection_and_Software_Piracy_in_Ukraine_2010_FINAL.pdf
- ⁴⁶ «Замітки щодо свідчень представників виробничого сектору і громадянського суспільства під час слухання стосовно Спеціального звіту 301» (21 лютого 2013 року), доступний за посиланням: <http://infojustice.org/archives/28628>
- ⁴⁷ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік, щодо охорони і захисту авторських прав в Україні», Міжнародний альянс інтелектуальної власності (2013 р.).
- ⁴⁸ «Спеціальний звіт 301 за 2012 рік», Офіс Торговельного представника США (2012), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2012/april/ustr-releases-annual-special-301-report-intellectual>
- ⁴⁹ «Торговельні привілеї України у сфері використання мережі Інтернет та їх взаємозв'язок із проблемами піратства», Радіо Свобода (14 березня 2013 року), доступний за посиланням: <http://www.rferl/mobi/a/24928537/full.html>
- ⁵⁰ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік», Офіс Торговельного представника США (2013), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/sites/default/files/05012013%202013%20Special%20301%20Report.pdf>
- ⁵¹ «Замітки щодо свідчень представників виробничого сектору і громадянського суспільства під час слухання стосовно Спеціального звіту 301» (21 лютого 2013 року), доступний за посиланням: <http://infojustice.org/archives/28628>
- ⁵² «Спеціальний звіт 301 за 2012 рік», Офіс Торговельного представника США (2012), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2012/april/ustr-releases-annual-special-301-report-intellectual>
- ⁵³ «Спеціальний звіт 301 за 2012 рік», Офіс Торговельного представника США (2012), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2012/april/ustr-releases-annual-special-301-report-intellectual>
- ⁵⁴ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік, щодо охорони і захисту авторських прав в Україні», Міжнародний альянс інтелектуальної власності (2013 р.), та «Замітки щодо свідчень представників виробничого сектору і громадянського суспільства під час слухання стосовно Спеціального звіту 301» (21 лютого 2013 року), доступний за посиланням: <http://infojustice.org/archives/28628>
- ⁵⁵ «6000 підроблених компакт-дисків конфісковано на київському ринку «Петрівка», за інформацією компанії Petošević (26 квітня 2011 р.), доступний за посиланням: <http://www.petosevic.com/resources/news/2012/04/000898>
- ⁵⁶ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік, щодо охорони і захисту авторських прав в Україні», Міжнародний альянс інтелектуальної власності (2013 р.).
- ⁵⁷ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік, щодо охорони і захисту авторських прав в Україні», Міжнародний альянс інтелектуальної власності (2013 р.).
- ⁵⁸ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік, щодо охорони і захисту авторських прав в Україні», Міжнародний альянс інтелектуальної власності (2013 р.).
- ⁵⁹ «Спеціальний звіт 301 за 2013 рік, щодо охорони і захисту авторських прав в Україні», Міжнародний альянс інтелектуальної власності (2013 р.).
- ⁶⁰ База даних «чорного ринку» Havoscore, доступний за посиланням: <http://www.havoscore.com/tag/ukraine/>
- ⁶¹ Спеціальний звіт 301 за 2013 рік, Офіс Торговельного представника США (2013), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/sites/default/files/05012013%202013%20Special%20301%20Report.pdf>
- ⁶² «Україна і Китай спільно боротимуться з неякісними агрохімікатами», інтернет-видання «Ukraine Business Online» (2012), доступний за посиланням: <http://www.ukrainebusiness.com.ua/news/4941.html>
- ⁶³ «Прес-реліз Європейської бізнес асоціації (EBA) від 01.02.2011», Європейська асоціація виробників засобів захисту зернової продукції (2011), доступний за посиланням: <http://www.ecpa.eu/news-item/human-health/02-07-2011/526/ukraine-eba-warns-government-agrarians-population-probable-out>
- ⁶⁴ «Оцінка стратегії захисту прав інтелектуальної власності у третій країнах», Аналіз для прийняття економічних рішень (Analysis for Economic Decisions — AED), підготовлений на замовлення Комісії ЄС (2010), доступний за посиланням: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/october/tradoc_148284.pdf
- ⁶⁵ «Інтелектуальна власність: Джерело інноваційної діяльності, творчості, зростання і прогресу», Міжнародна торгова палата (2005), доступний за посиланням: <http://www.iccwbo.org/advocacy-codes-and-rules/bascap/value-of-ip/innovation-creativity-growth-and-progress/>
- ⁶⁶ Порівн., напр., статті «Як ведеться боротьба з контрафактною продукцією на фармацевтичному ринку України?», Асоціація протидії недобросовісній конкуренції (2010), доступний за посиланням: <http://www.aruc.org.ua/en/consultation/1343>, та «Україна намагається посилити контроль над фармацевтичним сектором», Securing Industry (2009), доступний за посиланням: <http://securingindustry.com/pharmaceuticals/ukraine-seeks-greater-control-over-pharma-sector/s40/a289/>
- ⁶⁷ «У 2010 році в Україні було продано 2,5 млн. упаковок підроблених ліків» (за інформацією компанії Petošević (28 жовтня 2011 р.)), доступний за посиланням: <http://www.petosevic.com/resources/news/2011/10/000790>
- ⁶⁸ «Фальсифікація лікарських засобів: Проблеми її виявлення та запобігання», доступний за посиланням: <http://sips.gov.ua/en/news.html?m=publications&t=rec&c=view&id=1616>
- ⁶⁹ «Смертельно небезпечний світ підроблених ліків (2012)», Американський інститут підприємництва (2012), доступний за посиланням: http://www.aei.org/files/2012/02/27/-appendix-a-master-2_170026856632.pdf
- ⁷⁰ «Оцінка стратегії захисту прав інтелектуальної власності у третій країнах», Аналіз для прийняття економічних рішень (Analysis for Economic Decisions), підготовлений на замовлення Комісії ЄС (2010), доступний за посиланням: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/october/tradoc_148284.pdf
- ⁷¹ «Конвенція Ради Європи щодо фальсифікації лікарських засобів та інших злочинів, що несуть загрозу для здоров'я населення», Рада Європи, доступний за посиланням: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=211&CM=8&DF=&CL=ENG>
- ⁷² «Азаров запевняє, що 2012 рік буде переломним у боротьбі з фальсифікацією лікарських засобів», газета «Kyiv Post» (20 квітня 2012 року), доступний за посиланням: <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/azarov-assures-2012-to-be-turning-point-fighting-m-126349.html>
- ⁷³ «Чи має місце підробка продукції відомих іноземних марок та брендів вітчизняною продукцією?», Асоціація протидії недобросовісній конкуренції (2010), доступний за посиланням: <http://www.aruc.org.ua/en/consultation/1399/>
- ⁷⁴ «Чи правда, що левова частка усіх порушень авторського права в Україні — це торгівля контрафактним товаром?», Асоціація протидії недобросовісній конкуренції (2010), доступний за посиланням: <http://www.aruc.org.ua/en/consultation/1443/>
- ⁷⁵ «Довідник для експортерів по Україні», Служба сільського господарства іноземних країн Департаменту сільського господарства США, доступний за посиланням: http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Exporter%20Guide_Kiev_Ukraine_12-28-2012.pdf
- ⁷⁶ «Чи правда, що левова частка всіх порушень авторського права в Україні — це торгівля контрафактним товаром?», Асоціація протидії недобросовісній конкуренції (2010), доступний за посиланням: <http://www.aruc.org.ua/en/consultation/1399/>
- ⁷⁷ «Смог країни» (23 вересня 2013 р.), доступний за посиланням: <http://cvradakmu.org.ua/view/1866/>
- ⁷⁸ «Посилення боротьби з контрабандою сигарет та іншими формами незаконної торгівлі тютюновими виробами — Всеосяжна стратегія ЄС», *Повідомлення Комісії для Ради та Європейського Парламенту, Брюссель* (6 червня 2013 р.), доступний за посиланням: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2013:0193:FIN:EN:PDF>
- ⁷⁹ Результати за 2012р. дослідницького проекту «Project Stars», KPMG LLP, 16 квітня 2013 р., доступні за посиланням: http://www.pmi.com/eng/media_center/media_kit/documents/project_star_2012_final_report.pdf
- ⁸⁰ Див. <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/2073>; і <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/847446?sessionId=6E5F299BB2A42CE310D363AF112B6420>
- ⁸¹ «Частка підробленого пального, за твердженням експерта, складає як мінімум 20 % від загального обсягу ринку пального в Україні», газета «Kyiv Post» (1 листопада 2012 р.), доступний за посиланням: <http://www.kyivpost.com/consultation/business/counterfeit-fuel-occupy-at-least-20-of-fuel-market-says-expert-315393.html>
- ⁸² Найбільший «чорний ринок» у Європі: Дилери ведуть жваву торгівлю підробками із символікою «Євро 2012», інтернет-видання «Spiegel Online International» (13 червня 2012 р.), доступний за посиланням: <http://www.spiegel.de/international/europe/the-black-market-in-uefa-fan-merchandise-a-838623.html>
- ⁸³ «Співробітниками митних органів України було знищено понад три тони підроблених товарів», за інформацією фірми Petošević (18 листопада 2012 р.), доступний за посиланням: <http://www.petosevic.com/resources/news/2012/11/001030>
- ⁸⁴ «Припинення поширення товарів «сірого» імпорту і підробок виключно законними методами неможливе», за інформацією компанії ТОВ «Noerr» (8 червня 2010 р.), доступний за посиланням: http://noerr.com.ua/events/grey_imports_and_counterfeiting_in_ukraine_cannot_be_stopped_by_exclusively_legal_methods/
- ⁸⁵ «Інтелектуальна власність: рушійна сила інноваційної діяльності та економічного зростання», Міжнародна торгова палата (2011), доступний за посиланням: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2011/Intellectual-Property-Powerhouse-for-Innovation-and-Economic-Growth/>
- ⁸⁶ Див. «Діалог щодо питань інтелектуальної власності: Україна», Європейська Комісія, доступний за посиланням: http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/intellectual-property/dialogues/#_ukraine
- ⁸⁷ «Угода про асоціацію між ЄС та Україною. Довідник щодо Угоди про асоціацію», Служба зовнішньої дії Європейського Союзу (2012), доступний за посиланням: http://eeas.europa.eu/images/top_stories/140912_eu-ukraine-association-agreement-quick_guide.pdf; та «Робочий документ персоналу Комісії ЄС. План дій щодо боротьби з контрабандою цигарок та алкоголю через східний кордон ЄС», Європейська Комісія (2011), доступний за посиланням: http://ec.europa.eu/anti-fraud/documents/preventing-fraud-documents/eastern-border_action_plan_en.pdf
- ⁸⁸ Див. «Робочий документ персоналу Комісії ЄС. Звіт про охорону і захист прав інтелектуальної власності у третій країнах», Європейська Комісія (2013).
- ⁸⁹ «Довідковий матеріал про відносини між ЄС та Україною», Служба зовнішньої дії Європейського Союзу, травень 2014 р., доступний за посиланням: http://eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140514_02_en.pdf

- ⁸² «Спеціальний звіт 301 за 2012 рік», Офіс Торговельного представника США (2012), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2012/april/ustr-releases-annual-special-301-report-intellectual>
- ⁸³ Див. «Офіс Торговельного представника США оприлюднив щорічний Спеціальний звіт 301 щодо охорони інтелектуальної власності», Офіс Торговельного представника США (квітень 2014р.), доступний за посиланням: <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2014/April/USTR-Releases-Annual-Special-301-Report-on-Intellectual-Property-Rights>
- ⁸⁴ «Довгострокові наслідки поширення підробок і піратства для зростання прямих іноземних інвестицій в Кенії», Міжнародна торгова палата (2013 р.) «Оцінка стратегії захисту прав інтелектуальної власності у третій країнах», Аналіз для прийняття економічних рішень (Analysis for Economic Decisions — ADE), підготовлений на замовлення Комісії ЄС (2010), доступний за посиланням: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/october/tradoc_148284.pdf
- ⁸⁵ «Спільний оцінювальний звіт по Україні, затверджений у межах 29-го пленарного засідання Комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей (МАНІВЕЛ) (Страсбург, 16-20 березня 2009 р.), доступний за посиланням: [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round3/MONEYVAL\(2009\)4Rep-UKR3_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round3/MONEYVAL(2009)4Rep-UKR3_en.pdf)
Звіт по Україні, затверджений у межах здійснення механізму нагляду Міждержавною групою держав — учасниць Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC), доступний за посиланням: http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2013_07_05_Ukraine_Final_Country_Report.pdf
- ⁸⁶ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2013 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 9), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2013/2013SPEC301UKRAINE.PDF>
- ⁸⁷ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2013 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 12), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2013/2013SPEC301UKRAINE.PDF>
- ⁸⁸ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2013 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 12), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2013/2013SPEC301UKRAINE.PDF>
- ⁸⁹ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 4), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ⁹⁰ Офіс торговельного представника США, Рекомендації для України стосовно Плану дій щодо покращення захисту прав інтелектуальної власності (жовтень 2010), доступний за посиланням: http://www.ustr.gov/webfm_send/2563
- ⁹¹ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 4), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ⁹² Закон України «Про телекомунікації», доступний за посиланням: http://www.nkrz.gov.ua/img/zstored/File/law_telecom.pdf
- ⁹³ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 9), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ⁹⁴ Офіс торговельного представника США, Спеціальний звіт 301 за 2012 рік (част. 40), доступний за посиланням: http://www.ustr.gov/sites/default/files/2012%20Special%20301%20Report_0.pdf
- ⁹⁵ Європейська Комісія, Звіт про охорону та захист інтелектуальної власності у третій країнах, 2013 р. (с. 19), доступний за посиланням: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150789.pdf
- ⁹⁶ Європейська Бізнес Асоціація, «Зафіксована друга хвиля фальсифікованих пестицидів та агрохімікатів на ринку України», прес-реліз від 14 червня 2011 р., доступний за посиланням: <http://www.eba.com.ua/en/press-room>
- ⁹⁷ Офіс торговельного представника США, Спеціальний звіт 301 за 2012 рік (стор. 40), доступний за посиланням: http://www.ustr.gov/sites/default/files/2012%20Special%20301%20Report_0.pdf
- ⁹⁸ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 8), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ⁹⁹ Державна служба інтелектуальної власності України. Річний звіт за 2011 р., доступний за посиланням: http://sjps.gov.ua/fi_upload/file/eng.pdf
- ¹⁰⁰ Європейська Комісія, «Звіт про охорону та захист інтелектуальної власності у третій країнах», 2013 р. (с. 19), доступний за посиланням: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150789.pdf
- ¹⁰¹ Європейська Комісія, «Реалізація європейської політики сусідства в Україні. Прогрес у 2012 році та рекомендації щодо впровадження», 2013 р. (с. 13), доступний за посиланням: http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1364374550_2013-progress-report-ukraine-en.pdf
- ¹⁰² Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 5), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ¹⁰³ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 7), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ¹⁰⁴ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 7), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ¹⁰⁵ Arzinger (юридична фірма в Україні), Newsletter (Новини законодавства), законопроект № 11209 «Про внесення змін до статті 9 Закону України «Про лікарські засоби», жовтень 2012 (стор. 10), доступний за посиланням: http://arzinger.ua/files/file/Newsletter_September%202012_eng.pdf
- ¹⁰⁶ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 10), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ¹⁰⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення, доступний за посиланням: <http://www.intellect.ua/eng/layout/set/fullscreen/content/pdf/1350>
- ¹⁰⁸ Американсько-українська ділова рада, «Новий Митний кодекс України: Можливості та труднощі для бізнесу», доступний за посиланням: <http://www.usubc.org/site/member-news/the-new-customs-code-of-ukraine-opportunities-and-challenges-for-businesses>
- ¹⁰⁹ Міжнародний альянс інтелектуальної власності (МАІВ), Спеціальний звіт 301 за 2014 рік стосовно охорони і захисту авторського права в Україні (стор. 9), доступний за посиланням: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301UKRAINE.PDF>
- ¹¹⁰ Офіс торговельного представника США, Спеціальний звіт 301 за 2012 рік (ст. 40), доступний за посиланням: http://www.ustr.gov/sites/default/files/2012%20Special%20301%20Report_0.pdf
- ¹¹¹ Європейська комісія, «Звіт щодо охорони і захисту прав інтелектуальної власності в третій країнах», 2013 рік (ст. 19), доступний за посиланням: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150789.pdf
- ¹¹² Міжнародна асоціація товарних знаків (INTA), Комітет по боротьбі з підробками, «Захист інтелектуальної власності у новому Митному кодексі України», вересень 2012 (ст. 5), доступний за посиланням: http://www.inta.org/Advocacy/Documents/acc_newsletter_2012.pdf
- ¹¹³ Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), «Україна. Відомства з питань авторського права та промислової власності», доступний за посиланням: http://www.wipo.int/directory/en/contact.jsp?country_id=177





МІЖНАРОДНА ТОРГОВА ПАЛАТА

ІСС — це Світова організація бізнесу, представницький орган, який взаємодіє з органами влади від імені компаній, що працюють у різних галузях по всьому світу.

Основною місією ІСС є створення сприятливих умов для розвитку відкритої міжнародної торгівлі і залучення інвестицій, а також допомога компаніям, які працюють в умовах глобалізації. Впевненість у тому, що торгівля є впливовою силою, яка сприяє підтриманню миру і покращенню добробуту, виникла зі створенням ІСС ще на початку ХХ століття. Невелика група далекоглядних бізнес-лідерів — засновників ІСС — називала себе «торговцями, що продають мир».

Основна діяльність ІСС включає такі три напрямки: розробка правил, вирішення спорів і визначення політики. Оскільки компанії і асоціації — члени ІСС, самі є безпосередніми учасниками міжнародної підприємницької діяльності, ІСС має беззаперечний авторитет у встановленні правил регулювання міжнародного бізнесу. Попри те, що ці правила мають добровільний характер, щодня їх беруть до уваги при укладенні тисяч угод і вони стали невід'ємною частиною міжнародного торговельного обігу.

ІСС також надає інші послуги, основними з яких є послуги Міжнародного Арбітражного Суду ІСС — провідного арбітражного інституту в світі. Крім того, існує Всесвітня Федерація Торгових Палат — створена ІСС всесвітня мережа торгових палат, яка сприяє взаємодії між ними та обміну досвідом. ІСС також пропонує навчання і проведення семінарів, та є провідним видавцем практичних і освітніх матеріалів у сфері ведення міжнародного бізнесу, банківських послуг і арбітражу.

Бізнес-лідери та експерти, які є членами ІСС, формулюють позицію бізнесу на широке коло питань, пов'язаних із торговельною та інвестиційною політикою, а також питань, які стосуються відповідної технічної проблематики. До останньої категорії відносяться, зокрема, проблеми боротьби з корупцією, банківської сфери, цифрової економіки, ринкової етики, охорони навколишнього середовища та енергетики, конкурентної політики та інтелектуальної власності.

ІСС тісно співпрацює з Організацією Об'єднаних Націй, Світовою організацією торгівлі і міждержавними форумами, зокрема G20.

ІСС була створена в 1919 році. Сьогодні вона об'єднує понад 6 мільйонів компаній, торгових палат і ділових асоціацій із понад 130 країн. Національні комітети ІСС співпрацюють із компаніями-членами з метою вирішення проблем бізнесу, що виникають в їхніх країнах, і доведення до відома органів влади позиції бізнесу, сформульованої ІСС.

